

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

**„MALÁ RETRIBUCE“ A TRESTNÍ NALÉZACÍ KOMISE V
CHRUDIMI**

Bakalářská práce

Kateřina Louvarová

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce PhDr. Pavlem Kreisingerem, Ph.D. samostatně a na základě citovaných pramenů a literatury.

V Olomouci dne 5.5.2023

Kateřina Louvarová

Poděkování

Mé poděkování patří mému vedoucímu práce PhDr. Pavlovi Kreisingerovi, Ph.D. za věcné poznámky a cenné rady a zároveň také za pomoc při výběru tématu práce. Dále bych chtěla poděkovat všem pracovníkům Státního okresního archivu v Chrudimi a Archivu bezpečnostních složek v Praze za zpřístupnění pro tuto práci klíčových archiválií.

Obsah

Úvod.....	1
1 Prameny a literatura.....	2
2 Retribuční dekrety prezidenta republiky a proces jejich vzniku	6
2.1 Velký retribuční dekret.....	9
2.2 Dekret o Národním soudu	11
2.3 Malý retribuční dekret	12
3 Trestní nalézací komise Chrudim	15
4 Vybrané osvobozující nálezy	18
4.1 František Cimburek	18
4.2 Karla Česaná.....	19
5 Vybrané odsuzující nálezy	24
5.1 Vlasta Marková	24
5.2 Jindřiška Hladíková.....	26
5.3 Antonín Černoch	29
5.4 Ludmila Musilová	36
5.5 Vincenc Pešek	39
6 Porovnání s okresy podobného charakteru.....	41
7 Závěr.....	44
8 Summary	46
9 Seznam zkratk.....	47
10 Seznam pramenů a literatury	48
10.1 Prameny.....	48
10.2 Literatura	48
11 Přílohy	51

Úvod

Jedním z aspektů obnovy Evropy po druhé světové válce se stalo retribuční soudnictví. Potrestání válečných zločinců, ať už těch velkých nebo těch méně závažných, bylo nutné. Exilová československá vláda v Londýně proto začala na tvorbě poválečné československé retribuční v podobě retribučních dekretů prezidenta republiky pracovat již několik let před koncem války. Proces tvorby těchto dekretů skončil až několik měsíců po konci druhé světové války, a to vznikem Malého retribučního dekretu, který měl za úkol trestat tzv. provinění proti národní cti, tedy menší prohřešky, jichž se lidé za války dopustili, a které vzbuzovaly u československých občanů veřejné pohoršení.¹

Tato práce je věnována tzv. malé retribuční v okrese Chrudim a tamní trestní nalézací komisi, která u jednotlivých případů vynášela trestní nálezy, nebo naopak zprošťovala obvinění. Úvodem bude zmíněn současný stav bádání s odkazy na dosavadní literaturu, která je k dispozici. Dále budou zmíněny prameny, které budou k tomuto výzkumu využity, a také jejich stav. Úvodem do tématu poválečné retribuční bude kapitola o retribučních dekretech prezidenta Beneše, tedy o Velkém retribučním dekretu, dekretu o Národním soudu a konečně o Malém retribučním dekretu. Poslednímu zmíněnému bude, vzhledem k tématu práce, dán největší prostor. Zmíněn bude proces vzniku dekretů a jejich obsah, v souvislosti s Malým dekretem bude mimo jiné popsána činnost trestních nalézacích komisí. Chrudimské trestní nalézací komise se bude věnovat další kapitola, jejíž cílem bude představení složení a činnosti v obou retribučních obdobích a také její statistická analýza pro přehlednost doplněná tabulkami. Nedílnou součástí práce, a také velmi podstatnou, pak budou jednotlivé vybrané případy, které chrudimská trestní nalézací komise v období retribuční řešila. Věřím, že následující jednotlivé vybrané odsuzující i osvobozující nálezy této práci dají jiný a více osobní rozměr. Zároveň si myslím, že je třeba se na poválečnou retribuční dívat nejen jako na seznam jmen válečných zločinců, ale i jako na jedinečné a často nejednoduché příběhy osob, které ke spáchání jednotlivých provinění vždy muselo něco vést. Tyto konkrétní příběhy bývají často také velmi dobrým zdrojem pro dějiny každodennosti v dané oblasti i v celém protektorátu Čechy a Morava.

¹ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti. „Malá retribuce“ a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy.* Praha 2015.

1 Prameny a literatura

K tématu chrudimské trestní nalézací komise a tamní tzv. Malé retribuice existuje poměrně rozsáhlá pramenná základna, kterou tvoří *fond TNK Chrudim*. Tento fond se nachází ve Státním okresním archivu v Chrudimi a jeho rozsah je celkem 37 kartonů. Jeho zpracování bylo provedeno v roce 1962 pracovníky téhož archivu. První čtyři kartony fondu obsahují různé seznamy, indexy, korespondenci a další materiály týkající se činnosti komise. Ve zbylých kartonech se pak nacházejí složky jednotlivých případů. Tyto složky mají různý rozsah, některé obsahují dokumentů pomálu, jiné jsou zase více obsáhlé. Nedostatečný rozsah je zapříčiněn nejspíše tím, že byly spisy v minulosti předávány různým institucím, což znamená, že se některé dokumenty mohly dochovat v jiných fondech, nebo nebyly složky vráceny zpět ONV Chrudim vůbec. V jednotlivých složkách se pak nacházejí dokumenty jako například protokoly s výpověďmi svědků, protokol s výpovědi obviněného, protokol o vynesení trestního nálezu, protokol obsahující udání a jiné. V některých případech lze narazit i na fotografie, dokumenty popisující vzhled a chování obviněného nebo také dopisy, ať už ty psané ještě za doby okupace, nebo ty psané až po konci druhé světové války.²

Další cenné prameny k tomuto tématu je možné nalézt v Archivu bezpečnostních složek v Praze. Nacházejí se zde prameny užitečné pro rekonstrukci jednotlivých vybraných případů, které jsou uloženy ve fondech 315 (*Zemský odbor bezpečnosti II.*)³, 2M (*Odbor politického zpravodajství MV*)⁴, 59 (*Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě*)⁵ a 305 (*Ústředna Státní bezpečnosti*)⁶. Dále se zde nachází ještě karta spolupracovníka⁷ a karty relací⁸.

Problematika malé retribuice a trestních nalézacích komisí je poměrně málo zpracovaným tématem, ke kterému bylo napsáno pouze pár publikací. Z mého pohledu nejzásadnější je monografie Pavla Kmocha *Provinění proti národní cti. „Malá retribuice“ a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*.⁹ Autor poskytuje přehled o celém poválečném retribučním soudnictví. Zmiňuje jak Malý retribuční dekret, jehož se celá monografie týká, tak i Velký

² SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim.

³ ABS Praha, fond 315 (*Zemský odbor bezpečnosti II.*).

⁴ ABS Praha, fond 2M (*Odbor politického zpravodajství MV*).

⁵ ABS Praha, fond 59 (*Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě*).

⁶ ABS Praha, fond 305 (*Ústředna Státní bezpečnosti*).

⁷ ABS Praha, karta spolupracovníka Karly Česané, nar. 27. srpna 1922.

⁸ ABS Praha, karty relací Josefa Modráčka, nar. 4. ledna 1894, Jindřišky Hladíkové, nar. 5. února 1899 a Antonína Černocho, nar. 1. srpna 1919.

⁹ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti. „Malá retribuice“ a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy* (dále jen *Provinění proti národní cti*). Praha 2015.

retribuční dekret a dekret o Národním soudu. U všech těchto dekretů popisuje proces jejich vzniku a vysvětluje všechny jejich náležitosti. Podstatnou část knihy tvoří kapitoly věnující se malé retribuci a trestní nalézací komisi v Benešově u Prahy. Kmocho nejprve podává obecná a statistická fakta o Trestní nalézací komisi, dále se pak věnuje vybraným osvobozujícím a odsuzujícím nálezům, kde představuje některé případy benešovské malé retribuce. V přílohách lze mimo jiné nalézt i tabulku se všemi benešovskými případy, které tamní trestní nalézací komise řešila.

Neméně důležitou publikací je *Národní očista*¹⁰ od amerického historika Benjamina Frommera. Stejně jako Kmochova publikace obsahuje kapitoly týkající se všech tří retribučních dekretů. Je zde zmínka například i o tzv. divoké retribuci nebo tzv. odsunu. Tématu malé retribuce je ale věnována pouze jedna kapitola o rozsahu několika desítek stran.

Publikace Mečislava Boráka *Spravedlnost podle dekretu*¹¹ s podtitulem *Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)* je koncipována podobně, jako Kmochovo dílo. V první části se autor věnuje vzniku a vývoji retribučních dekretů se zaměřením na Velký retribuční dekret, druhá část je naopak věnována MLS v Ostravě a jeho činnosti.

Další publikací, která se věnuje tzv. Benešovým dekretům, ale nebude v práci využita, je kniha *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*¹² Jana Kuklíka. Autor mnohem podrobněji, než výše zmínění autoři popisuje vznik a vývoj dekretů prezidenta republiky, a to nejen těch retribučních. Podrobně také rozebírá okolnosti související s jejich vznikem.

Knihy Vojtěcha Kynclů *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*¹³ je doplňující literaturou zabývající se pardubickým gestapem, se kterým přišli do styku někteří z obviněných, a proto poslouží k dokreslení situace, konkrétně tedy ke stručné charakteristice zmíněných členů gestapa.

Je nutné zmínit, že téma tzv. Malé retribuce je velmi oblíbeným tématem bakalářských a magisterských diplomových prací, zřídka také disertačních prací. Díky zájmu studentů o toto téma bylo, zpracováno několik politických okresů a jejich trestních nalézacích komisí. Jsou to

¹⁰ FROMER, Benjamin: *Národní očista*. Praha 2010.

¹¹ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Šenov u Ostravy 1998.

¹² KUKLÍK, Jan: *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*. Praha 2002.

¹³ KYNCL, Vojtěch: *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2009.

trestní nalézací komise v Novém Městě na Moravě¹⁴, Kutné Hoře¹⁵, Trutnově, Semilech, Jilemnicích¹⁶, Pardubicích¹⁷, Hranicích na Moravě¹⁸, Šternberku¹⁹, Děčíně²⁰, Velkém Meziříčí²¹, Nymburku²², Opavě-venkov²³, Zábřehu²⁴, Dvoře Králové nad Labem²⁵, Nové Pace²⁶, Krnově²⁷,

¹⁴ NOVOTNÁ, Marie: *Trestní nalézací komise v Novém Městě na Moravě v letech 1945-1948*. Brno 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

¹⁵ KOTKOVÁ, Charlota: *Trestní nalézací komise v Kutné Hoře*. Liberec 2014 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

¹⁶ LOUDA, Jiří: „*Malá retribuce*“ na Semilsku. *Trestní nalézací komise Trutnov, Semily a Jilemnice*. Liberec 2013 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

¹⁷ JONÁŠOVÁ, Veronika: *Trestní nalézací komise Pardubice 1945-1947*. Liberec 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

¹⁸ VANĚK, Ondřej: *Trestní nalézací komise v Hranicích na Moravě*. Olomouc 2021 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

¹⁹ HRUŠKA, Tomáš: *Malá retribuce a Trestní nalézací komise ve Šternberku*. Olomouc 2020 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

²⁰ ČESNOHLÍDKOVÁ, Jaroslava: *Trestní nalézací komise v Děčíně*. Liberec 2020 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

²¹ MÁTLOVÁ, Zuzana: *Trestní nalézací komise ve Velkém Meziříčí 1945-1948*. Hradec Králové 2010 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

²² ČEPIČKOVÁ, Jana: *Trestní nalézací komise Nymburk 1945-1948*. Brno 2010 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

²³ FRANEK, Jan: *Trestní nalézací komise Opava-venkov 1945-1948*. Hradec Králové 2017 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

²⁴ LUKÁČ, Jan: *Trestní nalézací komise v Zábřehu v letech 1945-1948*. Hradec Králové 2014 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

²⁵ KASAN, Daniel: *Trestní nalézací komise Dvůr Králové nad Labem*. Liberec 2013 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

²⁶ HORKÁ, Anna: *Trestní nalézací komise Nová Paka 1945-1948*. Hradec Králové 2017 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

²⁷ FRANEK, Jan: *Trestní nalézací komise v okrese Krnov v letech 1945-1948*. Hradec Králové 2015 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

Novém Bydžově²⁸, České Lípě²⁹, Poděbradech³⁰, Trutnově³¹, Jablonci nad Nisou³² a Železném Brodě³³, Broumově³⁴, Benešově u Prahy³⁵, Liberci³⁶, Ostravě³⁷ a Brně³⁸.

Pro tuto práci budou využity publikace Pavla Kmocha a Benjamina Fommera jako základní literatura, která podává informace o průběhu retribucí obecně a bude z nich čerpáno převážně v kapitole věnující se retribučním dekretům a procesu jejich vzniku. Ostatní zmíněné monografie se sice tématem retribuce, respektive retribučních dekretů, zabývají, ale nebudou v práci využity z toho důvodu, že z nich vycházejí práce Kmocha a Frommera, tudíž obsahují stejné informace. V případě publikace Jana Kuklíka se domnívám, že takto podrobný rozbor tzv. Benešových dekretů není pro účel této práce nutný. Pro porovnání činnosti TNK Chrudim s ostatními již zpracovanými okresy budou využity některé z bakalářských a magisterských diplomových prací, konkrétně takové práce, jejichž tématem je okres podobného charakteru, jako okres chrudimský. K tomuto účelu jsou tedy vhodné práce například o okresech Kutná Hora, Nymburk, Pardubice nebo Benešov u Prahy. Bohužel jen některé z těchto prací jsou dostupné, a tak nebude možné provést porovnání se všemi těmito okresy.

²⁸ KOZÁKOVÁ, Veronika: *Trestní nalézací komise v Novém Bydžově (1945-1948)*. Hradec Králové 2015 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

²⁹ PÁNKOVÁ, Jitka: *Trestní nalézací komise v České Lípě*. Liberec 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

³⁰ MIKŠOVSKÁ, Barbora: *Trestní nalézací komise Poděbrady 1945-1947*. Liberec 2011 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

³¹ ČERVINKOVÁ, Zdeňka: *Trestní nalézací komise v Trutnově 1945-1948*. Liberec 2012 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

³² REMSOVÁ, Monika: *Trestní a nalézací komise v Jablonci nad Nisou (1945-1947)*. Liberec 2012 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

³³ REMSOVÁ, Monika: „*Provinění proti národní cti*“ v jazykově odlišných regionech. „*Malá retribuce*“ na Jablonecku a Železnobrodsku. Liberec 2015 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

³⁴ PEŠKOVÁ, Barbora: *Trestní nalézací komise Broumov 1945-1947*. Liberec 2012 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

³⁵ KMOCH, Pavel: „*Malá retribuce*“ v českých zemích a *Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*. Liberec 2011 (publikovaná magisterská diplomová práce).

³⁶ RYBÁŘ, Václav: *Trestní nalézací komise v Liberci v letech 1945-1948*. Liberec 2009 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

³⁷ CHROBÁKOVÁ-LNĚNIČKOVÁ, Andrea: „*Malý*“ retribuční dekret v Ostravě 1945-1948. Brno 2011 (nepublikovaná disertační práce).

³⁸ JANSÁ, Luděk: *Malý retribuční dekret v Brně 1945-1948*. Brno 2011 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

2 Retribuční dekrety prezidenta republiky a proces jejich vzniku

Retribuční soudnictví bylo jednou z důležitých součástí poválečné obnovy Evropy. Narozdíl od dob první světové války, kdy bylo opomenuto jednání o trestání válečných zločinců, bylo již v průběhu druhé světové války řešeno, jak bude s válečnými zločinci naloženo. Pro české země a Slovensko byla retribuce oddělena, a to vzhledem k odlišnému válečnému vývoji obou těchto států. Zatímco Slovensko bylo nějaký čas fašistickým státem a satelitem Německé říše, české země byly v průběhu války nacistickým Německem okupovanou zemí. Retribuce na těchto dvou územích byla tedy odlišná, pro české země byly vydány retribuční dekrety prezidentem v exilu Edvardem Benešem, pro Slovensko byla nařízení vytvořena Slovenskou národní radou angažující se ve Slovenském národním povstání. Takové rozdělení se zdá být logické už jen kvůli tomu, že pokud by na Slovensku platily české retribuční dekrety, které byly i v porovnání s ostatními státy velmi přísné, byla by jimi postižena většina Slováků. Proto bylo nutné tato území od sebe oddělit a vytvořit nařízení pro každou oblast zvlášť.³⁹

Exilová vláda v Londýně však neměla parlament, a tak všechna zákonodárná moc přešla do rukou prezidenta, který ji poté uplatňoval pomocí dekretů. Edvard Beneš vydal v průběhu války i krátce po jejím konci mnoho dekretů, které měly obnovit chod v zemi. Bylo jich asi 140, z toho tři, které se týkaly retribuce a trestání válečných zločinců. Dne 19. června 1945 byly vydány dva dekrety – dekret „*o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech*“ (Velký retribuční dekret) a dekret „*o Národním soudu*“.⁴⁰ Jak si lze povšimnout, vydání těchto dekretů se uskutečnilo po více než měsíci od konce války. Lidé ale během tohoto období vzali spravedlnost do svých rukou a trestali všechny kolaboranty i Němce bez jakéhokoli soudního řízení. Proto se tomuto období přezdívá „divoká retribuce“.⁴¹ Paradoxem je, že se vláda nijak nesnažila tomu zabránit, dokonce byla „divoká retribuce“ považována za žádoucí jev. Na jednu stranu je to pochopitelné, protože z toho plynou určité výhody – velkou část poválečné národní očisty zařídili sami obyvatelé republiky, a i kdyby se vláda snažila tomu zabránit a bránila Němce a kolaboranty před pomstychtivými Čechy, mohla by tato situace přerůst až do stavu, kdy by se občané dožadovali svržení vlády a její náhrady někým, kdo nebude okupanty bránit. Druhou věcí ale je, že vláda de facto připustila a

³⁹ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 56–57.

⁴⁰ Tamtéž, s. 45–47.

⁴¹ FROMMER, B.: *c. d.*, s. 60–61 an.

podporovala nedemokratické souzení válečných zločinců, kolaborantů, udavačů, ale i Němců, kteří nepodporovali nacistické Německo a jeho ideologii, na kterých bylo často horlivými vlastenci a okupanty týranými občany prováděno fyzické násilí, které podle mého názoru rozhodně nepatří do kultivované demokratické společnosti, kterou se mělo (alespoň naoko) Československo po druhé světové válce znovu stát. Myslím si, že nelze plnou vinu připsat jen jedné ze stran. Situace po válce byla složitá a nevšední, což si samozřejmě vyžádalo i pochybení. Příčin druhé světové války bylo mnoho, některé sahaly i hluboko do minulosti a tyto měly také své důsledky v podobě podhoubí, které bylo ideální pro uchycení extremistických názorů. V průběhu válečného nacistického řádění byli lidé často nuceni vzdát se svých hodnot, morálních i svých osobních, a přenastavit své myšlení do módu přežití. Lidé pak přizpůsobovali své jednání tak, aby přežili a někdy neměli ani jinou možnost. Na takové případy samozřejmě retribuční dekrety pamatovaly, a proto, pokud bylo prokázáno, že obviněný udělal nějaký prohřešek v rámci záchrany vlastního života nebo zdraví, byl ve většině případů osvobozen.

Dne 13. ledna 1942 byla v Londýně zástupci exilových vlád Československa, Belgie, Francie, Jugoslávie, Lucemburska, Nizozemska, Norska, Polska a Řecka přijata svatojakubská deklarace, která požadovala poválečné souzení a potrestání válečných zločinců, což bylo zároveň zařazeno mezi válečné cíle spojenců. V říjnu téhož roku byla zřízena Komise Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinů. Téměř o rok později pak spojenecké velmoci prostřednictvím moskevské deklarace vyhlásily požadavek na poválečnou repatriaci válečných zločinců do zemí, kde spáchali své zločiny a zároveň jejich potrestání tamními soudy. Dne 8. srpna 1945 byl zřízen mezinárodní vojenský tribunál.⁴²

Československá exilová vláda se při vytváření a schvalování retribučních dekretů dostala do nelehké situace. Potýkali se s mnoha problémy, například s tím, aby dekrety nerovnoměrně nepostihly některé vrstvy obyvatelstva a zároveň, aby lidem nezůstala nedůvěra ve spravedlnost.⁴³ Tvorba tzv. Velkého retribučního dekretu započala již v průběhu války, konkrétně v listopadu 1942. Zabýval se tím ministr spravedlnosti v exilu Jaroslav Stránský společně s Právní radou⁴⁴. Proti názorům těchto za tvorbu retribučních zákonů zodpovědných politiků měli výhrady jak komunisté, tak i ostatní exiloví politici v Londýně. Beneš i ostatní politici předpokládali, že počet kolaborantů z řad Čechů a Slováků nebude nijak vysoký a bude

⁴² KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 53.

⁴³ FROMMER, B.: *c. d.*, s. 105 an.

⁴⁴ Právní rada radila exilovým politikům při vytváření nových právních předpisů a zároveň zastupovala institut Nejvyššího soudu v exilu. Viz FROMMER, B: *c. d.*, s. 104 an.

jednoduché tuto skupinu identifikovat, ale mýlili se. Moskevští i londýnští politici z řad komunistů požadovali po exilové vládě, aby retribuční trestala ekonomickou i politickou kolaboraci Čechů a Slováků z řad buržoazie. Naléhali, aby vznikl zákon, který by se přímo týkal těch, kteří pomáhali Němcům udržovat v chodu válečnou výrobu a byrokracii. Komunisté ale při vytváření dekretů nesehráli nijak velkou roli, protože neměli žádného zástupce v exilové vládě. Slovenská část exilových politiků v Londýně se obávala zase jiných věcí. Jednou z obav byl poválečný návrat k unitárnímu státu a s tím spojené centralizaci. Zároveň byli Slováci proti jakékoli výjimce, která by byla v dekretu zavedena a sloužila ke speciální formě potrestání Slováků. Nutno zmínit také fakt, že většina výtek vznesených proti retribučnímu dekretu byla z řad agrárníků, kteří byli po válce jednou ze zakázaných politických stran z důvodu kolaborace s Němci ⁴⁵. Konečně v létě roku 1944 byl retribuční dekret dokončen a mohl být podepsán. Schválit ho musela Státní rada a prezident Beneš, který ale svůj podpis připojil až v únoru 1945. V této době Beneš absolvoval také cestu do Moskvy, kde vyjednával s komunisty, kteří měli připravený vlastní návrh. Od londýnského dekretu se tento návrh odlišoval tím, že nechával soudům mnohem větší volnost, byla kriminalizována služba v cizí armádě, byla dána moc národním výborům, aby zřizovaly mimořádné lidové soudy, a také byli trestáni ti, kteří nacisty finančně podporovali, vyjma „příslušníků pracujících vrstev, kteří nevolně sloužili okupačnímu a válečnému stroji, aby uchovali životy a živobytí“. Tento komunistický návrh byl nakonec vládou přijat a vyhlášen 5. dubna 1945 v Košicích. Bezpochyby se jednalo o další krok podporující zavedení nového režimu.⁴⁶ Tvorba retribučních dekretů se tak zdála být uzavřenou kapitolou. Opak se však stal pravdou, když Slovenská národní rada na konci dubna 1945 předložila ministrovi Stránskému návrh svého vlastního retribučního předpisu. Předcházely tomu samozřejmě dlouhé debaty Slováků s londýnskou exilovou vládou, která nebrala slovenské výtky v potaz. Londýnské exilové vládě navíc uškodil i fakt, že retribuční dekret nekonzultovali s žádným příslušníkem domácího odboje a byli tak v mnoha ohledech odtrženi od reality. Stránský i ostatní exiloví politici odmítali rozdělení retribuční tresty na českou a slovenskou. Slovenský návrh byl ale podpořen českými komunisty, kteří se bez ohledu na dohodu z Moskvy postavili na stranu Slováků. Stalo se tak pravděpodobně proto, že slovenský návrh více korespondoval s jejich představami. Výsledkem bylo vydání vlastních retribučních předpisů Slovenskou národní radou v polovině května 1945. Tento krok SNR vyvolal odpor ve vládě a ministr Stránský obvinil slovenské politiky z porušení Košického vládního programu, Slováci však stále trvali na svém. Tyto spory nakonec vyřešeny nebyly a vláda tak musela 4.

⁴⁵ FROMMER, B.: *c. d.*, s. 105 an.

⁴⁶ Tamtéž, s. 108–111.

června 1945 schválit retribuční dekret platný pouze pro české země. Tímto krokem vznikl 19. června 1945 dekret č. 16/1945 Sb., tedy dekret „*o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech*“, také známý jako „Velký retribuční dekret“. Současně s ním vznikl i dekret „*o Národním soudu*“, tedy dekret č.17/1945 Sb. Oba dekrety byly vyhlášeny 9. července 1945, což bylo až dva měsíce po konci války.⁴⁷

Po únorovém převratu v roce 1948 komunisté obnovili platnost retribučních zákonů a rozjelo se tak druhé kolo retribuací, kterému se říká tzv. druhá retribuce. Komunisté využili retribuaci ve svůj prospěch a snažili se jejím prostřednictvím poškodit své nepřátele. Obnoveny tak byly případy údajně nesprávně zastavené, odložené nebo promlčené a revidovány byly tresty údajně neúměrně nízké. Je tak očividné, že komunisté nebyli s prvním kolem retribuací spokojeni. Výsledky obnovené retribuce zřejmě nebyly slavné, proto ani nebyly nikde publikovány.⁴⁸

2.1 Velký retribuční dekret

Vyhlášení Velkého retribučního dekretu v červenci 1945 znamenalo vytvoření systému 24 mimořádných lidových soudů sídlících v místech krajských soudů, které byly pod správou jednotlivých národních výborů. Tyto soudy byly složeny z jednoho profesionálního soudce a čtyř soudců „z lidu“, které jmenoval příslušný národní výbor s následným schválením vlády. Byla zde jistá odchylka v počtu soudců, kdy londýnský dekret počítal pouze se dvěma soudci „z lidu“, kdežto poválečná vláda přidala ještě dva navíc. Dalším důležitým faktem je, že každý ze čtyř soudců „z lidu“ zastupoval jednu ze čtyř českých politických stran.⁴⁹ Tento počín se stal alarmujícím, jelikož zvýšením počtu soudců „z lidu“ vzrostla i jejich rozhodovací moc a vzhledem k jejich laickým znalostem práva mohlo docházet a docházelo k pochybením. Zároveň obsazení těchto pozic zástupci politických stran vedlo ke zpolitizování celé retribuce.⁵⁰

Samotný Velký retribuční dekret obsahoval 34 paragrafů zabývajících se čtyřmi různými typy provinění – zločiny proti státu, zločiny proti osobám, zločiny proti majetku a udavačstvím. Mezi zločiny proti státu spadaly na meziválečný zákon na ochranu republiky navazující zrada nebo nedovolené zpravodajství. Dále pak bylo trestáno členství v nacistických a fašistických organizacích, jako byly NSDAP, SdP, SS, SA nebo gestapo, a také chování, které přispělo

⁴⁷ Tamtéž, s. 113–116.

⁴⁸ BORÁK, M.: *c. d.*, s. 75–80 an.

⁴⁹ KSC, ČSNS, ČSSD a ČSL.

⁵⁰ FROMMER, B.: *c. d.*, s. 117–118 an.

k rozvracení republiky a poškozování zájmů Československa. Za tato provinění bylo možné získat trest vězení ve výši od pěti do dvaceti let, doživotní odnětí svobody nebo dokonce i trest smrti. Zločiny proti osobám byly shrnuty ve dvou paragrafech, kde byla zmíněna provinění jako násilné zločiny, organizace nucených prací nebo činnost vedoucí k uvěznění nebo ztrátě svobody. Třetí kategorií byly zločiny proti majetku, mezi které patřilo poškození majetku, zhárství a loupež, ale také činnost vedoucí ke konfiskaci majetku nebo zneužití tísně člověka ke svému vlastnímu obohacení. Čtvrtou a poslední kategorií pak bylo udavačství. V původním znění londýnského retribučního dekretu se vůbec nevyskytovalo, přestože exiloví politici i účastníci domácího odboje věděli, že je třeba tento paragraf nějakým způsobem do dekretu zařadit. K jeho zařazení došlo až na jaře 1945.⁵¹

Přestože byl tento prezidentský dekret relativně obsáhlý, nebyl ani zdaleka dokonalý. Teprve až v retribuční praxi byla objevena prázdná místa, která nebyla zaplněna. Současně byl na zákonodárce vytvářen velký tlak, aby byly tyto chyby napraveny. Mezi skuliny v tomto právním nařízení se řadila například menší provinění, která nemohla být podle Velkého retribučního dekretu postihnuta a nemohla být souzena mimořádnými lidovými soudy.⁵² Nemožnost postihnout tato provinění zapříčinila vznik dalšího dekretu prezidenta republiky, tzv. Malého retribučního dekretu, který je tématem této práce, a proto bude podrobněji zmíněn níže. Pokud se vrátím k výčtu dalších pochybení vzniklých při tvorbě velkého dekretu, musím zmínit fakt, že žádný právní předpis netrestal křivá obvinění z kolaborace, kterých bylo nespočet.⁵³

Z právního pohledu na věc lze rozpoznat určité nesrovnalosti ve spojitosti s tímto dekretem a retribučními dekrety obecně. Nejenže dekrety byly postaveny na retroaktivním principu, což znamená, že zákony odsuzující dané skutky byly vytvořeny až po spáchání oněch zločinů, ale dokonce byly navýšeny tresty zločinů, které byly v právu již známé. Zároveň byl razantně zvětšen okruh provinění, za která mohl být člověk odsouzen k trestu smrti. V souvislosti s tím se objevila i nová forma poprav, a to veřejné oběšení. Dekret pro české země nařizoval, že trest smrti musí být proveden do tří hodin po vynesení rozsudku, což byla velmi krátká doba na jakoukoli revizi soudního procesu. České země byly v tomto ohledu evropským unikátem, a právě v důsledku krátké časového rozestupu mezi rozsudkem a popravou získaly české země prvenství v procentu vykonaných poprav ze všech rozsudků smrti.

⁵¹ Tamtéž, s. 118–123.

⁵² Tamtéž, s. 123.

⁵³ Tamtéž, s. 123.

Toto procento v českých zemích dosahovalo hodnoty bez jedné setiny 95 %, kdežto v ostatních státech, vyjma Norska, kde bylo toto procento také vyšší, se procento vykonaných poprav pohybovalo mezi 10 až 60 procenty. Dalším pomyslným vykřičníkem byl §31, který uváděl, že „proti rozsudku mimořádných lidových soudů není opravných prostředků“. Výroky MLS byly tedy konečné a obviněný se již nemohl odvolat. Vzhledem k tomu, že v zahraničí nebyl verdikt soudu nenapadnutelný, staly se české země znovu evropským unikátem a výjimkou. Podle Frommera je neexistence opravných prostředků hlavní příčinou rozporuplnosti a nespravedlnosti celé české retribuice.⁵⁴

2.2 Dekret o Národním soudu

Jak jsem již výše uvedla, společně s Velkým retribučním dekretem vznikl i dekret č. 17/1945 Sb., tedy dekret „o Národním soudu“. Tento dekret měl na starost trestání druhorepublikových a protektorátních politiků, předních činitelů kolaborantských organizací, jako byla např. Vlajka, novinářů, kteří „propagačně sloužili vládě vetřelců v denním tisku“ a osob ve vysokých pozicích, které byly „vázány být svým spoluobčanům vlasteneckým vzorem“. Trestání byli podle skutkových podstat uvedených ve Velkém retribučním dekretu. Vznik Národního soudu neproběhl ihned po vydání obou dekretů, ale až 2. října 1945 a první soudci „z lidu“ byli jmenováni až 12. prosince 1945. S tím se pojí fakt, že Národní soud začal fungovat až v době, kdy mimořádné lidové soudy fungovaly již několik měsíců. Ve společnosti se tak objevily otázky ohledně souzení těch nejvýznamnějších kolaborantů a jejich zatím nezahájených trestních řízeních a na druhé straně ne tak významných kolaborantů, jejichž řízení byla již dávno zahájena. Národní soud se od mimořádných lidových soudů lišil počtem soudců, kdy Národní soud měl o dva více než MLS. Národní soud mohl také jako jediný retribuční soud představovat, jak píše Frommer, nadřazenou trestní nalézací komisi, která měla právo uložit sankci obžalovanému, u kterého nebylo prokázáno spáchání trestného činu, ale bylo zřejmé, že se nechoval tak, „jak se slušelo na věrné a statečné občany československé“. S tímto soudem byly spojeny i velké pře mezi komunisty a zákonodárci, a to hlavně v oblasti trestání nefašistických politiků a hospodářsky vlivných lidí. Celkem tento soud projednal případy 83 Čechů, z nichž 65 bylo shledáno vinnými.⁵⁵

⁵⁴ Tamtéž, s. 125–134.

⁵⁵ Tamtéž, s. 350–356.

2.3 Malý retribuční dekret

Posledním a pro tuto práci klíčovým retribučním dekretem byl dekret č. 138/1945 Sb., tedy dekret „*o trestání některých provinění proti národní cti*“, zvaný také jako Malý retribuční dekret. Vzniku tohoto dekretu předcházela několikaměsíční poválečná praxe, která pomohla objevit nedostatky Velkého retribučního dekretu. Mezi tyto nedostatky, jak bylo již zmíněno, patřila i absence trestání některých méně závažných, ale přesto častých provinění.

Vznik malého dekretu byl podporován obzvláště komunisty v čele s Klementem Gottwaldem, kteří se rázně zasazovali o to, aby byl dekret schválen co nejrychleji. Jeho projednávání trvalo několik měsíců, až byl konečně 27. října 1945 vydán a 27. listopadu 1945 vstoupil v platnost. V porovnání s předchozími retribučními dekrety byl malý dekret vytvořen během poměrně krátkého časového úseku, kdežto předešlé dekrety byly projednávány v řádu několika let. Tento zrychlený proces se podepsal i na přílišné stručnosti dekretu, který obsahoval pouhé čtyři paragrafy. Je očividné, že už jen díky své stručnosti nemohl dekret sám o sobě fungovat, a tak byl doplněn několika směrnicemi a dodatky, které uváděly detailnější informace. Samotné první znění dekretu jasně nevymezovalo žádná konkrétní provinění, ale bylo specifikováno pouze to, že potrestán bude každý, kdo „nepřístojným chováním, urážejícím národní cítění českého nebo slovenského lidu, vzbudil veřejné pohoršení“. Byl vymezen trest peněžní do výše jednoho milionu korun a dále trest vězení do jednoho roku a veřejné pokárání. Tyto tresty byly libovolně kombinovatelné a odsouzenému tak mohly být uloženy všechny tři tresty najednou. Promlčecí doba byla stanovena na šest měsíců ode dne spáchání trestného činu, případně ode dne účinnosti dekretu, pokud byl čin spáchán ještě před vstoupením malého dekretu v platnost. Doba, kdy měly být trestné činy spáchány, byla již ve velkém dekretu označena jako „doba zvýšeného ohrožení republiky“, která započala částečnou mobilizací v květnu 1938 a končila 31. prosince 1946.⁵⁶

Směrnice k malému dekretu vydalo ministerstvo vnitra 26. listopadu 1945, tedy jeden den před vyhlášením samotného Malého dekretu. Tyto směrnice uváděly konkrétní informace o tom, jak shromažďovat udání. Prvním stupněm byl MNV, který udání následně předal bezpečnostní komisi ONV, která dále rozhodovala, podle jakého dekretu je daný zločin trestný. V případě, že se jednalo o nějaké „provinění proti národní cti“, bezpečnostní (případně vyšetřovací) komise případ vyšetřila a předala ho trestní nalézací komisi. Současně směrnice

⁵⁶ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 98–103.

uváděly konkrétní data, která ohraničovala období „zvýšeného ohrožení republiky“, tedy od 21. května 1938 do 31. prosince 1946. Směrnice také obsahovaly první zmínku o trestních nalézacích komisích a popisovaly jejich náplň práce. Prostřednictvím všech těchto směrnic byla dána velká moc do rukou národních výborů a politických stran, které měly zastoupení v trestních nalézacích komisích. Zároveň byla upřesněna jednotlivá „provinění proti národní cti“ – přihlášení se k německé nebo maďarské národnosti, politická spolupráce s Němci nebo Maďary a členství ve fašistických organizacích, propagování a obhajování nacismu a fašismu, schvalování nepřátelských projevů, ucházení se o povýšení nebo odměny, včetně poskytování úplat a jiných výhod okupantům, zneužívání postavení na vedoucím místě, společenský styk s Němci přesahující míru nezbytné nutnosti a týrání a urážení Čechů a Slováků ve snaze zalíbit se okupantům. Členství ve fašistických organizacích je zmíněno již ve Velkém retribučním dekretu, kde je uvedeno potrestání všech osob ve vedoucích pozicích, zde jsou však trestáni všichni, kdo jakýmkoli způsobem překročili meze „běžných členských povinností“. Od trestního stíhání mělo být upuštěno v případě, že byl některý z těchto trestných činů spáchán pod nátlakem nebo s úmyslem prospět českému nebo slovenskému národu.

První dodatek ke směrnicím ze 7. května 1946 zařazoval mezi stávající přestupky jeden další, a to falešné svědectví o národní spolehlivosti. Tímto nařízením byli postihnuti ti, kteří poskytli falešná svědectví o národní spolehlivosti obviněných. Za vznikem tohoto ustanovení zřejmě stojí fakt, že k takovým věcem často docházelo, nebo se o tom ministerstvo vnitra alespoň domnívalo. Kromě doplnění seznamu fašistických organizací a zmínce o řízeních proti veřejným zaměstnancům a gážístům patřilo k dodatku ještě opatření proti promlčení dekretu.

Druhý dodatek ke směrnicím byl vyhlášen 28. listopadu 1946, tedy asi rok poté, co vešel malý dekret v platnost. Věnoval se konkrétní podobě TNK a rozšiřoval počet jejích členů ze čtyř na pět. K tomuto navýšení došlo pravděpodobně z důvodu nutnosti dosažení většího počtu odsouzených případů. Pátým členem tedy byl někdo, kdo zastupoval zvítězivší stranu v parlamentních volbách pro daný okres. Vzhledem k tomu, že volby vyhráli komunisté, měli tak převahu v obou ZNV i ve velké části ONV, a proto mohlo být častěji v řízení rozhodnuto v neprospěch obžalovaného.

Třetí a poslední dodatek k Malému retribučnímu dekretu ze dne 7. ledna 1947 dovoloval trestně stíhat i ty, kteří se hlásili k německé národnosti, ale nebyli nutně československé státní příslušnosti. Podle dosavadních zákonů mohli být totiž stíháni jen lidé české nebo slovenské národnosti a československou státní příslušností.

Sám Malý retribuční dekret se dočkal ještě dvou novel. Záměrem první z nich bylo zabránit promlčení ještě nezahájených případů. Vzhledem k poměrně časté praxi, kdy nebylo mnoho případů u MLS vyřízeno a byl předpoklad, že budou postoupeny trestním nalézacím komisím, byly tyto novely vytvořeny za tímto účelem. Tato první novela z 16. května 1946 vstoupila v platnost deset dní po jejím vydání. Druhá novela, která vešla v platnost 19. prosince téhož roku, doplňovala dekret o informaci, že trestní řízení musí být zahájeno před koncem účinnosti Velkého retribučního dekretu. Konec platnosti Malého retribučního dekretu i Velkého retribučního dekretu byl stanoven na 4. květen 1947. Tímto retribuční proces ale neskončila. Dne 25. března 1948 byl vydán zákon, který umožňoval revizi některých skončených případů. V dubnu 1948 k němu byly ministerstvem vnitra vydány i směrnice, které upravovaly podmínky, za kterých mohly být revize prováděny. Pokud mělo být zahájeno revizní řízení, rozhodovala o něm tříčlenná revizní komise volená radou ONV.⁵⁷

Téma Malého retribučního dekretu zahrnuje i již zmíněné trestní nalézací komise. Byly to komise, které byly poprvé zmíněny ve směrnici k malému dekretu z 26. listopadu 1945. Trestní nalézací komise přijímaly již vyšetřené případy od bezpečnostních či vyšetřovacích komisí a dále pak prováděly soudní řízení s obžalovaným.⁵⁸ Nutno zmínit, že vyšetřování probíhalo na svobodě. Obvinění často vazbu i tak zažili, ale ta se pojila se zadržením bezprostředně po konci války nebo s vyšetřovací vazbou MLS.⁵⁹ Členové komise byli původně čtyři – její předseda musel mít právnické vzdělání, ostatní čtyři byli zástupci čtyřech českých politických stran stejně, jako tomu bylo v případě MLS. Později, jak jsem již zmiňovala, byl počet členů navýšen na pět.⁶⁰ Proti rozhodnutí TNK bylo možné se odvolat u odvolací komise ZNV. Problémem ale bylo, že obžalovaný ani jeho právní zástupce nemohli nahlížet do spisů. Pavel Kmoch toto ve své knize označuje jako postup nedemokratický a v určitých momentech podobající se stanné justici.⁶¹ Když byla v roce 1948 zahájena tzv. druhá retribuční proces, byly zřízeny revizní komise, které otevíraly již skončené případy a předávaly je trestním nalézacím komisím, které proto musely být obnoveny. Kromě revizí „starých“ případů přebíraly TNK i případy, které po skončení prvního retribučního období putovaly k soudům a také ty, které nebyly skončené předem, kdy vešel v platnost zákon o revizních řízeních, tedy před 12. dubnem 1948. Komise měla za úkol znovu projednat případ. Pokud se vyskytly nové důkazy, měl být obviněný znovu

⁵⁷ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 105–125.

⁵⁸ Tamtéž, s. 152–154.

⁵⁹ Tamtéž, s. 164.

⁶⁰ Tamtéž, s. 116.

⁶¹ Tamtéž, s. 168.

vyslechnut a pokud došlo ke zvýšení dosavadního trestu, měl se do jeho výše započítat i již vykonaný trest. Proti nálezu bylo možné se odvolat. Odvolání putovalo k odvolací komisi ZNV, respektive k odvolací komisi při KNV.⁶²

3 Trestní nalézací komise Chrudim

Trestní nalézací komise v Chrudimi zahájila svou činnost dne 11. února 1946. Po dobu tzv. první retribuice zasedávaly celkem dvě různé komise. První komisi nejprve předsedal JUDr. Stanislav Bartoš, kterého po třech zasedáních nahradil JUDr. Bohumil Schejbal za národní socialisty. Dalšími členy první komise byli JUDr. Alois Králík za lidovce, JUDr. Jaroslav Mečíř za sociální demokraty a později i Josef Janeba a Josef Točík za komunisty. Předsedou druhé komise, která poprvé zasedala 7. května 1946, byl JUDr. Jaroslav Zettl za národní socialisty. Dalšími jejími členy byli JUDr. Jan Křepela za sociální demokraty, Karel Motyčka za komunisty, Josef Burian za lidovce a později přibyl ještě Jaroslav Sládek za komunisty. Pro případy, kdy se někteří členové komisí nemohli dostavit k jednáním, byli ustanoveni náhradníci Jan Mach, Jaroslav Strnad, František Mazač, František Slavík, Karel Košťál, František Kratochvíl a Gustav Schmoranz. Někteří z nich potom nahradili daného člena komise úplně nebo při většině zasedání. V některých případech se nemohl dostavit k zasedání ani náhradník, a tak proběhlo jednání v omezeném počtu. Takových situací bylo ale minimum.⁶³

Po únorovém převratu v roce 1948 začala zasedat revizní komise, která měla na starost rozhodnout, jaké případy budou podrobeny revizi. Její schůze byly svolány celkem čtyřikrát, ta první se konala 19. května 1948. Předsedou této tříčlenné komise byl ve všech případech JUDr. Zdeněk Roztočil doplněný již zmíněným Josefem Janebou a Františkem Šimkem, který se ve třech případech nedostavil a musel ho tak nahradit František Chára. První tři zasedání proběhla v průběhu šesti dní a bylo během nich vybráno 134 případů k revizi. Poslední zasedání se uskutečnilo 23. července 1948.⁶⁴ Byly na něm řešeny okolnosti vzniklé v důsledku prezidentské amnestie. Dne 14. července 1948 ministerstvo vnitra vydalo oběžník, který o této situaci informoval. V ohledu výběru případů k revizi se nic nezměnilo, ale oběžník doporučoval, aby nebyly zahajovány nebo revidovány případy, kterých by se amnestie dotkla a současně, aby byly zahájeny nebo revidovány pouze závažné případy.⁶⁵ V tomto důsledku se revizní komise

⁶² Tamtéž, s. 178–180.

⁶³ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 1, Kniha poradních protokolů 1946–1947.

⁶⁴ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 2, Zápisy ze schůzí revizní komise 1948.

⁶⁵ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 149.

v Chrudimi sešla počtvrté a k revizi nakonec vybrala 22 případů, nově zahájila 30 případů a pokračováno v trestním řízení mělo být u 15 případů.⁶⁶ Předsedou trestní komise pro tzv. druhé retribuční období byl opět JUDr. Zdeněk Roztočil doplněný dalšími dvěma nebo čtyřmi členy, kteří se velmi často střídali. Byli to Josef Janeba, Karel Císař, Ladislav Žák, Anna Medunová, Václav Novák a František Hrdý.⁶⁷

Vzhledem k tomu, že se ve fondu *TNK Chrudim* dochovaly materiály především z období tzv. první retribuce, nebude možné kompletně analyzovat a statisticky zhodnotit celé retribuční období. Mezi lety 1946 až 1947 bylo první i druhou trestní nalézací komisí v Chrudimi projednáno celkem 1308 případů. Z těchto případů bylo 64 odsuzujících trestních nálezů, 1037 zastaveno, 204 postoupeno jinému orgánu a 3 případy byly odloženy.⁶⁸

	počet případů	procento případů
odsouzeno	64	4,9 %
zastaveno	1037	79,3 %
postoupeno jinému orgánu	204	15,6 %
odloženo	3	0,2 %
celkový počet projednaných případů: 1308		

Tabulka 1: Projednané případy v prvním retribučním období

První retribuční období tedy přineslo 64 odsuzujících trestních nálezů. Byly využity všechny kombinace trestů, jaké byly k dispozici. Nejvíce bylo využito trestu vězení společně s veřejným pokáráním, a to ve 26 případech, tedy asi ve 40 procentech případů. Následuje trest pokuty a veřejného pokárání, který byl udělen v 11 případech. Trest vězení obsadil pomyslnou třetí příčku s deseti trestními nálezy. Pouze o jeden trestní nález méně lze připsat trestu veřejného pokárání. Kombinace všech tří možných trestů byla použita ve čtyřech případech, ve třech případech pak trest pokuty a jen jednou byl vynesena trestní nález spojující tresty vězení a pokuty.⁶⁹

⁶⁶ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 2, Zápisy ze schůzí revizní komise 1948.

⁶⁷ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 1, Zápisy o jednání trestní komise 1949 – spisy a Zápisy o jednání trestní komise 1950 – spisy.

⁶⁸ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 1, Všeobecný rejstřík 1946–1947.

⁶⁹ Tamtéž.

	počet případů	procento případů
vězení, pokuta a veřejné pokárání	4	6,3 %
pokuta a veřejné pokárání	11	17,2 %
vězení a veřejné pokárání	26	40,6 %
vězení a pokuta	1	1,6 %
vězení	10	15,6 %
pokuta	3	4,7 %
veřejné pokárání	9	14 %
celkový počet odsuzujících trestních nálezů: 64		

Tabulka 2: Typy trestů v období tzv. první retribuice

Kromě *Všeobecného rejstříku 1946–1947* je zdrojem informací pro první retribuční období i *Kniha poradních protokolů 1946–1947*, která se ale zdá být neúplná. V jejích záznamech se objevuje pouze 1284 projednaných případů, z toho 58 odsuzujících trestních nálezů.⁷⁰

Díky dochovanému materiálu z konce března 1950 jsou známé konečné výsledky celé chrudimské poválečné retribuice. Jedná se o zprávu adresovanou KNV v Pardubicích, který po všech jemu podřízených okresních národních výborech požadoval „podání souborné zprávy“, která měla uvádět celkový počet osob potrestaných daným ONV, celkový počet zastavených případů, rozvrstvení odsouzených osob podle sociálního původu a také, protože dle plánu mělo druhé kolo retribuicí skončit již na konci října 1948⁷¹, počet případů odvolání, které ještě nebyly skončeny. Zpráva ONV Chrudim z 31. března 1950 uvádí 77 potrestaných osob, 1122 zastavených případů a 2 ještě nevyřízená odvolání. K otázce rozvrstvení odsouzených podle sociálního původu zpráva uvádí 26 dělníků, 15 živnostníků, 13 žen v domácnosti, 10 úředníků, osm zemědělců, tři továrníky, jednoho advokáta a jednu osobu svobodného povolání.⁷²

⁷⁰ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 1, *Kniha poradních protokolů 1946–1947*.

⁷¹ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 149.

⁷² SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 1, *Zápisy o jednání trestní komise 1950 - spisy, zpráva pro KNV Pardubice – výzva k urychlenému skončení řízení ze dne 31. března 1950*.

	počet případů
zastavené případy	1122
potrestané osoby	77
- dělníci	26
- živnostníci	15
- ženy	13
- úředníci	10
- zemědělci	8
- továrníci	3
- advokáti	1
- svobodná	1

Tabulka 3: Celkový výsledek chrudimské "Malé retribuční" 1945–1950

4 Vybrané osvobozující nálezy

4.1 František Cimburek

Dne 1. srpna 1945 bylo ve věci Františka Cimburka, narozeného 1. října 1894 v Dachově, zahájeno trestní řízení pro údajné členství v České pracovní frontě.⁷³ Šetření probíhalo na velitelství SNB v Trhové Kamenici, kde byl Cimburek také vyslýchán. František Cimburek v té době bydlel v Srní u Hlinska č. p. 69 a pracoval jako dělník v nedalekých žulových lomech Jiřího Matuly v Hlinsku. Dle jeho výpovědi měl do ČPF vstoupit na počátku roku 1941, když se účastnil na popud Ludvíka Mauera schůze ČPF v hostinci U Beneše na náměstí v Hlinsku. Údajně byli přítomni všichni zaměstnanci Matulovy firmy, kterým slibovali zvýšení platů, pokud vstoupí do ČPF. Cimburek také udává, že se sice členem organizace stal, ale jejich schůze nenavštěvoval a neplatil ani žádné příspěvky. Toto obvinění Františka Cimburka mělo být učiněno právě Ludvíkem Mauerem z Blatna, toho času zajištěného u MLS v Hlinsku.⁷⁴

K výslechu obviněného vyšetřovací komisí ONV Chrudim došlo dne 30. srpna 1945, mimo jiných za přítomnosti JUDr. Stanislava Bartoše, jednoho z předsedů budoucí trestní nalézací komise. Z tohoto protokolu se také dozvídáme, že byl již dvakrát trestán, za co ale není

⁷³ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Františka Cimburka, úřední záznam ze dne 1. srpna 1945.

⁷⁴ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Františka Cimburka, zpráva SNB Trhová Kamenice lidovému soudu v Hlinsku ze dne 11. srpna 1945.

uvedeno. Cimburek k předchozímu výsledku dodává, že vstupem do ČPF chtěl dosáhnout pouze toho, aby dostal vyšší mzdu.⁷⁵

Ze zprávy MNV v Srní Lidovému soudu v Hlinsku se dozvídáme, že Cimburek „neměl ve svém bytě neb u sebe žádných nacistických odznaků, ani obrazů, praporů, nepoužíval nacistických pozdravů ani na něm nebylo pozorováno sympatií k nacismu. Naopak je nám i celé veřejnosti známo, že jmenovaný po dobu okupace odposlouchával i rozšiřoval správy ze zahraničního anglického i ruského rozhlasu.“⁷⁶

Výsledkem trestního řízení bylo zastavení případu vzhledem k tomu, že měl obviněný dobrou pověst a za okupace se choval řádně. Toto rozhodnutí vydala vyšetřovací komise ONV v Hlinsku dne 21. ledna 1946.⁷⁷ Je téměř jasné, že se jednalo o případ, kdy obviněný vstoupil do fašistické organizace z nevědomosti a kvůli tomu, že to pro něj byla naděje na zvýšení mzdy.

4.2 Karla Česaná

Karla Česaná, narozená 27. srpna 1922 v Litoměřicích, učitelka na obecné škole v Chrasti, s bydlištěm v Chrudimi, byla dcerou Richarda Česaného, vládního rady a Karly Česané. Mezi lety 1928 až 1933 navštěvovala obecnou školu v Chrudimi, dále pokračovala na reálné gymnázium v Chrudimi, kde studium ukončila v roce 1937. V roce 1941 ukončila studium na učitelském ústavu v Chrudimi, jehož poslední ročník absolvovala v Praze, kam byl ústav přeložen.⁷⁸ Zkoušku dospělosti složila 26. května 1941. Od 9. února 1942 byla zaměstnána jako úřednice u firmy Polický-Rieker v Chrudimi. Od 1. září pracovala jako pomocná učitelka ve škole ve Svratce a později v Chrasti u Chrudimi. V březnu 1943 složila všeobecnou zkoušku z německého jazyka a 5. listopadu 1943 zkoušku způsobilosti pro školy obecné také z německého jazyka.⁷⁹

Tato učitelka byla pravděpodobně udána její kolegyní Zorou Hovorkovou, která na chrudimský ONV napsala dopis, ve kterém ji obviňovala ze styku s důvěrníci německého

⁷⁵ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Františka Cimburka, protokol s Františkem Cimburekem ze dne 30. srpna 1945.

⁷⁶ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7., spis Františka Cimburka, zpráva MNV v Srní lidovému soudu v Hlinsku ze dne 1. října 1945.

⁷⁷ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Františka Cimburka, usnesení vyšetřovací komise ONV v Hlinsku ze dne 21. ledna 1946.

⁷⁸ ABS Praha, fond 59 (Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě), kart. č. 17, sign. č. 59–17–72, personální dotazník Karly Česané ze dne 19. listopadu 1944.

⁷⁹ ABS Praha, fond 59 (Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě), kart. č. 17, sign. č. 59–17–72, dopis psaný Karlou Česanou ze dne 24. února 1944.

úředníka Věrou Vlkovou, městským úředníkem Roztočilem a německými úředníky. Dále uvádí, že byla dobrými Čechy z Chrudimi ignorována a v následku pro Němce nepříznivého obratu války se vetřela mezi dobré Čechy, získala si jejich sympatie a byla jimi chráněna.⁸⁰

Dne 12. června 1945 byla Karla Česaná vzata do vazby a 26. června 1945 byla vyslechnuta. Ve své výpovědi uvedla, jak nastoupila jako pomocná učitelka do školy ve Svatce, kde učila až do Vánoc 1942. Ve škole v Chraští začala pracovat od 12. ledna 1943. Dále se Česaná zmiňuje o známostech s Němci. Uvedla, že se znala s chrudimským vládním komisařem Karlem Hartnerem, se kterým se seznámila v chrudimském hotelu Central, a který se jí prý dvořil. Další zmínka byla o Leonardu Sasínkovi, se kterým se seznámila ještě za doby jejích studií na učitelském ústavu v Chrudimi. Společně s její kolegyní Věrou Vlkovou často chodily do jeho bytu, kde měly možnost setkat se s lidmi od pardubického gestapa, například se sekretářem Walterem Wilhelmem Krögerem⁸¹, který se jí prý také dvořil. Česaná dále vypovídá i o známosti s poručíkem Wernerem Stockachem, se kterým se seznámila prostřednictvím její kolegyně Věry Vlkové. Dalším členem gestapa, kterého Česaná během okupace poznala byl Hübl, který jí byl představen v hotelu Central. Dalším na seznamu známostí, které Česaná měla, byl šofér gestapa Gerhard Schmeckthal⁸², se kterým údajně měla Česaná i intimní styk. S ostatními výše jmenovanými došlo prý jen na polibky.⁸³

Ve věci Karly Česané bylo vyslechnuto několik svědků. Jedněmi z nich byli vrchní strážmistr ve Svatce Josef Mentlík a štábní strážmistr Josef Uničovský, také ze Svatky, kteří na stanici přijímali hovory z pardubického gestapa určené Karle Česané v době, kdy ve Svatce pracovala jako pomocná učitelka. Ani jeden z výše zmíněných četníků ale neměl ponětí o důvodu, proč bylo Česané tak často z gestapa voláno.⁸⁴ Dále byl vyslechnut Leonard Sasínek, tajemník vězeňské správy. Ten vypověděl, že styky Česané se členy gestapa byly podle jeho názoru častější, než ona sama vypověděla. Uvedl také, že Česaná společně s její kolegyní

⁸⁰ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, udání Karly Česané Zorou Hovorkovou, datum neuvedeno.

⁸¹ Walter Wilhelm Köger byl po vzniku protektorátu vedoucím úřadovny kriminální policie v Německém (Havlíčkově) Brodě a na přelomu let 1939 a 1940 nastoupil u gestapa v Pardubicích. (KYNCL, Vojtěch: *Ležáky: obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2009, s. 48.).

⁸² Gerhard Schmeckthal byl ke gestapu v Pardubicích přidělen v létě 1939, následně byl šest měsíců nasazen na východní frontě, odkud se vrátil zpět do Pardubic. Byl řidičem, a tak vozil například vedoucí pardubické služebny gestapa Gerharda Clagese nebo Johanna Fritsche. (KYNCL, Vojtěch: *Ležáky: obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2009, s. 50–51.).

⁸³ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Karlou Česanou ze dne 28. června 1945.

⁸⁴ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Josefem Uničovským ze dne 23. října 1945 a protokol s Josefem Mentlíkem ze dne 23. května 1945.

Vlkovou společnost členů gestapa samy vyhledávaly. Česaná se dokonce údajně ani některým ze zaměstnanců gestapa nelíbila. Sasínek na závěr udává toto: „Překvapovalo mne vždy od Česané, že poměrně mladá holka z dobré rodiny, že jí tak záleží na pohlavním styku s Gestapáky. O jiné totiž vůbec nemohlo jít. Vylučuji však, že by Česaná podávala nějaké informace, poněvadž Gestapáci se s ní stýkali jen kvůli jejímu tělu.“⁸⁵ Vyslechnuti byli také členové pardubického gestapa. Ludvík Schulz⁸⁶ vypověděl, že se mu Kröger chlubil, že pomohl Česané získat pracovní místo ve škole ve Svatce. Dodal k tomu: „Kröger jí to rozhodně neudělal zadarmo a žádal za to jistě konfidentské protislužby.“ Zmínil také následující: „U gestapa jsme se na Vlkovou a Česanou dívali jako na kurvičky.“ Údajně také na Česané a Vlkové pozoroval, že byly obě „velmi agilní pro Třetí Říši“, a že v hotelu Central v Chrudimi často prohlašovaly, že zavrhnou vše, co souvisí s první republikou a Benešem.⁸⁷ Další ze zaměstnanců pardubického gestapa Alois Aschenbrener⁸⁸ ve výpovědi uvedl: „Je jisté, že jak Hübl, tak i Kröger si opatrovali informace u kdekoho, s kým přišli do styku, takže i od těchto osob mohli informace dostávat.“⁸⁹ Na straně Karly Česané stáli i zaměstnanci obecné školy v Chrasti, kteří potvrdili její slušné chování.⁹⁰

Dne 1. září obdrželo ministerstvo vnitra dopis od Marie Fischerové, tety Karly Česané. Ta se za propuštění Česané z vazby přimlouvala z toho důvodu, že matka Česané byla údajně duševně chorá. Fischerová popsala, co všechno dělala její neteř v době okupace, a to jen v tom nejlepším. Z tohoto dopisu se dozvídáme také podrobnosti o tom, jak Česaná poslouchala londýnský rozhlas na radnici v Chrasti, konkrétně vysílání ve 13:15 hodin. Zprávy z vysílání

⁸⁵ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Leonardem Sasínkem ze dne 28. června 1945.

⁸⁶ Ludvík Schulz pracoval od začátku války pro ČSD, od roku 1941 pracoval jako řidič pro pardubické gestapo. V srpnu 1943 se v rámci hlídkové služby dostal do Itálie, kde byl členem ochranného komanda Benita Mussoliniho. V lednu 1944 se vrátil zpět do Pardubice, odkud ale po konfliktu s jedním z členů gestapa odešel ke gestapu v Kladně. Na konci roku 1944 se stal členem Jagdkomanda v Poličce, které mělo za úkol nalézt a zlikvidovat partyzány. (KYNCL, Vojtěch: *Ležáci: obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2009, s. 50.)

⁸⁷ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Ludvíkem Schulzem ze dne 21. července 1945.

⁸⁸ Alois Aschenbrener vstoupil v roce 1939 do SS a následující rok již pracoval jako kriminální asistent u gestapa v Pardubicích. (KYNCL, Vojtěch: *Ležáci: obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2009, s. 48.)

⁸⁹ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Aloisem Aschenbrenerem ze dne 21. července 1945.

⁹⁰ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, zpráva Obecné školy chlapecké a dívčí v Chrasti adresovaná policejnímu oddělení ONV v Chrudimi ze dne 26. září 1945.

pak předávala vedoucímu úřadu Kavalcovi a vedoucímu hospodářského oddělení Benešovi. V květnu 1945 měla Česaná zastávat pozici telefonistky u centrály městského úřadu.⁹¹

Výslechy pokračovaly i v říjnu 1945, kdy byl vyslechnut Zdeněk Beneš, vedoucí hospodářského oddělení MNV v Chrasti. Uvedl okolnosti zaměstnání Česané v zásobovacím a vyživovacím oddělení městského úřadu v Chrudimi od února 1944, kde sám pracoval a byl zde vedoucím. Česaná prý vykonávala práce, které v době okupace mohly při prozrazení znamenat i trest smrti. Jako pracovnice byla údajně jednou z nejlepších. Beneš se také zmiňuje o tom, jak Česaná poslouchala londýnský rozhlas a označuje ji za jednu z nejpilnějších posluchaček. Údajně měla při poslechu rozhlasu u sebe i mapu, na které pak demonstrovala vojenské úspěchy spojenců Benešovi a Kavalcovi.⁹² Ve stejný den byl vyslechnut i tajemník a vedoucí úřadu MNV v Chrasti Vladimír Kavalec. Přestože prý měl povědomí o styku Česané s Němci, uvedl, že v době jejího působení v Chrasti ji považoval za národně spolehlivou, a proto ji mimo jiné požádal i poslechnout londýnského rozhlasu a následně oznámení výsledků.⁹³

V prosinci 1945 byla Karla Česaná znovu vyslechnuta. Při něm se ohradila proti výpovědi Leopolda Sasínka s tvrzením, že společnost členů gestapa nevyhledávala. Z jeho výpovědi podle ní jasně vyplývalo, že šlo pouze o milostné styky, a ne politické styky. Také výpověď Ludvíka Schulze podle jejího názoru nebyla úplně pravdivá, a to ve spojitosti s tím, že měla údajně dělat konfidentku Krögerovi. Muselo by prý být zřejmé, že někoho udala a musel by se také najít někdo, kdo by ji z takového činu vinil. Na závěr Česaná uvádí, že lituje svých styků se členy gestapa: „Tehdy jsem byla po studiích 19 ti letá a nerozumná. Nevěděla jsem tenkrát kdo a nebo co gestapáci dovedou a co vlastně nacistický režim znamenal, čím vším ublížil našemu národu.“⁹⁴

Zasedání trestní nalézací komise proběhlo 25. února 1946, která nakonec trestní stíhání zastavila. V protokolu jsou uvedeny všechny styky s Němci, které vzbudily veřejné pohoršení a urazily národní citění. Naproti tomu byly postaveny všechny aktivity Česané, které konala od ledna 1943, a to vydávání potravinových lístků pro partyzány a rodiny perzekuované Němci a také poslech zahraničního rozhlasu. Přestože se Karla Česaná provinila proti národní cti,

⁹¹ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, dopis Marie Fischerové adresovaný ministerstvu vnitra ze dne 1. září 1945.

⁹² SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol se Zdeňkem Benešem ze dne 24. října 1945.

⁹³ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Vladimírem Kavalcem ze dne 24. října 1945.

⁹⁴ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, protokol s Karlou Česanou ze dne 18. prosince 1945.

obrátila se a vykonávala činnost v prospěch „podzemního hnutí“, která byla při eventuálním prozrazení nebezpečná. Tato činnost podle chrudimské TNK převyšovala uvedené přestupky, a proto bylo řízení zastaveno. Trestní komise, která tento případ řešila, byla vedena předsedou JUDr. Stanislavem Bartošem.⁹⁵ Případ Karly Česané byl dále postoupen očištné komisi ONV Chrudim, jejímž výrokem z 6. června 1946 byla Česaná propuštěna ze služebního poměru a odsouzena k náhradě nákladu.⁹⁶ Jednání revizní komise v květnu 1948 rozhodlo revizi trestního řízení neprovádět.⁹⁷

Karla Česaná se po válce zřejmě přestěhovala do Frýdlantu v Čechách, na jejichž Zaměstnaneckou radu školství a osvěty nechalo ministerstvo vnitra doručit dopis, ve kterém radu informovalo o výsledku řízení Karly Česané a výslovně nedoporučilo, aby byla vzata zpět na učitelské místo.⁹⁸ Ministerstvo vnitra také informovalo MNV ve Frýdlantu v Čechách o překážce výkonu volebního práva Karly Česané.⁹⁹ Ještě v květnu 1946 psala Česaná dopis na ONV v Chrudimi se žádostí o vystavení osvědčení státní spolehlivosti, a to ze dvou důvodů. Od 18. února 1946 byla zaměstnaná jako úřednice u firmy Pavel Ruthardt ve Frýdlantu, jejichž závodní rada žádala o toto osvědčení. Druhým důvodem byla žádost Zdeňka Beneše o povolení k sňatku s Karlou Česanou. O toto povolení musel Beneš žádat no doplňovacím vojenském velitelství v Čáslavi.¹⁰⁰

Případ Karly Česané je typickým příkladem toho, jak se trestní nalézací komise usnesla k zastavení trestního řízení z důvodu, že obviněná odčinila své provinění záslužnou činností ve prospěch českých občanů. Řízení s ní ale dále zahájila očištná komise pro veřejné zaměstnance, která ji odsoudila k propuštění ze služebního poměru. Česaná se následně po své žádosti o vydání potvrzení státní spolehlivosti patrně zasnoubila se Zdeňkem Benešem, jejím kolegou z městského úřadu v Chrasti, se kterým během okupace pracovala i v zásobovacím a vyživovacím oddělení téhož úřadu, a který byl jedním z těch, komu Česaná sdělovala, co poslouchala v zahraničním rozhlase. Pravděpodobně v roce 1946 se Česaná přestěhovala do

⁹⁵ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, usnesení TNK Chrudim ze dne 25. února 1946.

⁹⁶ ABS Praha, fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV), kart. č. 477, svazek č. 12343, Seznam informátorů, důvěrníků, placených agentů a udavačů gestapa s Sicherheitsdienstu ze dne 28. dubna 1947.

⁹⁷ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Karly Česané, zápis o jednání revizní komise ONV Chrudim ze dne 19. května 1948.

⁹⁸ ABS Praha, OK – Chrudim 95/46, dopis ministerstva vnitra adresovaný Zaměstnanecké radě školství a osvěty ve Frýdlantu v Čechách ze dne 14. července 1949.

⁹⁹ ABS Praha, OK – Chrudim 95/46, zpráva ministerstva vnitra adresovaná MNV ve Frýdlantu v Čechách ze dne 13. května 1948.

¹⁰⁰ ABS Praha, OK – Chrudim 95/46, dopis Karly Česané adresovaný ONV v Chrudimi ze dne 19. května 1946.

Frydlantu v Čechách, kde začala pracovat jako úřednice. Bylo jí ale znemožněno nadále pracovat jako učitelka a zároveň měla překážku ve výkonu volebního práva.

5 Vybrané odsuzující nálezy

5.1 Vlasta Marková

Vlasta Marková, narozená 25. ledna 1929 ve Vlčnově, byla v době spáchání provinění proti národní cti i v době vyšetřování jejího případu mladistvá.¹⁰¹ Zatčena a vzata do vazby byla poměrně dlouho po skončení války. Na konci října 1945 byla na velitelství SNB v Chrudimi doručena zpráva z velitelství SNB v Okrouhlicích. Příloha k této zprávě obsahovala tři dopisy adresované Erichu Tetzlerovi, toho času německému zajatci. Tetzler byl německým vojákem, narodil se 29. října 1907 v Apoldě. Autorkou těchto dopisů byla Vlasta Marková. Dopisy byly datovány na 8. května 1945, další dva na 6. a 9. října 1945.¹⁰² V dopisech Marková zmiňuje, jak jí byly v revolučních dnech ostříhány vlasy. Také popisuje, že byla mezi 9. a 19. květnem 1945 ve vězení, kde dostávala dvakrát denně výprask. Píše ale, že ničeho nelituje a že je na sebe pyšná. Pravděpodobně v návaznosti na tuto zprávu SNB v Chrudimi vydalo příkaz k dodání Markové do věznice krajského soudu v Chrudimi. Při zajištění měla být provedena důkladná domovní prohlídka zaměřená na vyhledávání dopisů, které Marková obdržela od Tetzela.¹⁰³

Krátce na to byl vyslechnut Bohuslav Koreček, jehož jméno bylo zmíněno v oněch dopisech. Vypověděl, že Vlastu Markovou neznal. Byla u něj jen jednou, když mu vyřizovala pozdrav od Tetzela. Dále udal: „Totiž toho Ericha Tetzela znám za doby okupace v roce 1944 a 1945 kdy chodil na střelnici jako instruktor, takže jsem s ním přišel do styku jako nájemce hostince.“ Koreček také potvrdil, že se mu Marková svěřovala s tím, jak byla po válce ostříhána. Údajně prohlásila, že je na to hrdá.¹⁰⁴

O dva dny později byla předvedena Vlasta Marková, která ve své výpovědi přiznala intimní styky s vícero německými vojáky. V květnu 1942 poznala prvního z nich, jmenoval se Leo Goebel. Seznámení proběhlo v době, když ještě chodila do školy. V srpnu 1943 ale odjel na frontu, a tak se s ním již dále nescházela. Druhým z německých vojáků byl Karl Jakl. Jejich

¹⁰¹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, zápis o jednání TNK Chrudim ze dne 14. května 1946.

¹⁰² SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, zpráva SNB v Okrouhlicích adresovaná SNB v Chrudimi ze dne 23. října 1945.

¹⁰³ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, příkaz k zadržení Vlasty Markové ze dne 10. listopadu 1945.

¹⁰⁴ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, protokol s Bohuslavem Korečkem ze dne 10. listopadu 1945.

známost byla ale údajně jen kamarádká. Další poměr měla s již zmíněným Erichem Tetzlem, se kterým se měla seznámit v městském biografu v Chrudimi. Vidala se s ním až do 3. května 1945, kdy odjel. V protokolu Marková přiznala také fakt, že pravděpodobně s dalším z německých vojáků, Fritzem Kühlem otěhotněla. Dále udala: „...jelikož odjel pryč z Chrudimi, navázala jsem známost s Erichem Tetzlem přesto, že jsem mu řekla, že jsem v těhotném stavu, udržovali jsme intimní poměr dále.“ Prý to bylo „zdarma a z lásky k německým vojákům.“ Ohledně dopisů, kde píše, že se cítí pyšná a hrdá, udává, že „podlehla temperamentu německých vojáků.“ Marková lituje, že psala výše uvedené dopisy a vysvětluje své chování následovně: „...podlehla jsem různým vlivům nespravedlnosti neb byly ženy mnohem horší než-li já a nebyly ostříhány jako já a tím vydány pro potupu ostatnímu občanstvu. V návalu této slabosti jsem podlehla a v dopise jsem si postěžovala.“ Také prosí, aby byl brán ohled na její mládí a tvrdí, že vše provedla z nerozumu.¹⁰⁵ O pět dní později byla Marková propuštěna na svobodu.¹⁰⁶

Je nutné dodat, že spis Vlasty Markové obsahuje ještě další dopisy, které jí byly patrně zabaveny při jejím zatčení v listopadu 1945. Autory těchto dopisů jsou výše zmínění němečtí vojáci, se kterými se v době okupace stýkala.

Trestní řízení bylo zakončeno 14. května 1946, kdy proběhlo zasedání druhé chrudimské trestní nalézací komise. Tato komise se usnesla odsoudit Vlastu Markovou k trestu veřejného pokárání, které mělo být vyvěšeno po dobu 14 dní na MNV v Chrudimi, dále k trestu pokuty ve výši 500 Kč a k trestu vězení po dobu jednoho týdne se započtením vazby od 10. do 17. listopadu 1945. Přitěžující okolností byl fakt, že obviněná „pokračovala ve svém zavrženíhodném jednání.“ Naopak polehčující okolností byla dřívější bezúhonnost, doznání a mladistvý věk. Také bylo částečně přihlédnuto k faktu, že Marková již potrestána byla, a to tím, že byla ostříhána a tím vydána veřejnému opovržení.¹⁰⁷

Případ Vlasty Markové je případem, kdy byl souzen člověk v mladistvém věku. K tomuto faktu bylo přihlédnuto i při jednání trestní nalézací komise, která ji nakonec odsoudila ke kombinaci všech třech možných trestů, které malý retribuční dekret nabízel.

¹⁰⁵ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, protokol s Vlastou Markovou ze dne 12. listopadu 1945.

¹⁰⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, zpráva věznice krajského soudu v Chrudimi adresovaná policejnímu oddělení ONV v Chrudimi ze dne 17. listopadu 1945.

¹⁰⁷ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 20, spis Vlasty Markové, usnesení TNK Chrudim ze dne 14. května 1946.

5.2 Jindřiška Hladíková

Další případ se týká Jindřišky Hladíkové, narozené 5. února 1899, bytem v Chrudimi. V době okupace byla vdaná za Josefa Hladíka, se kterým měla syna Františka.¹⁰⁸ Příčinou zahájení trestního řízení s Jindřiškou Hladíkovou bylo patrně udání partyzána Boháče, které došlo na policejní oddělení ONV v Chrudimi dne 17. června 1945. Boháč ve svém hlášení uváděl toto: „Při návštěvě Svitav bylo mi řečeno soudruhem Václavem Rosickým ze Svitav, že v Chrudimi je pí Hladíková, která byla kuchařkou v Říši a která udávala jak jeho tak i jeho kamarády Otakara Svěráka a Ant. Horského z Litomyšle a mnoho jiných. Žádá o vyšetření a potrestání dotyčné osoby. Sám může kdykoliv přijet svědčit.“¹⁰⁹

V důsledku tohoto hlášení byl v lednu 1946 předvolán Václav Rosický, cukrář ve Svitavách. Ve věci Hladíkové vypověděl: „V roce 1939 byl jsem pracovním úřadem v Pardubicích odeslán na práci do Velbertu... Tam jsem pracoval na vrchní stavbě říšských drah asi se 30 dělníky mezi kterými byl také Josef Hladík a jeho syn František. V roce 1940 jsem uprchl, byl jsem však posléze asi za ¾ roku chycen, dopraven zpět do zaměstnání, kde byla Hladíková zaměstnána v kuchyni a pro nás vyvářela. Přesto, že jsme dostávali potravinové lístky jako těžce pracující, Hladíková nám špatně vařila.“ Dále měl za to, že Hladíková „...chodila pro každou maličkost žalovat do kanceláře říšských drah. Proti zaměstnancům české národnosti byla Hladíková zaujata, poněvadž jsme nebyli spokojeni s jídlem, které nám Hladíková předkládala.“ Rosický také zmiňuje, že se měl František Hladík, syn Jindřišky Hladíkové, opakovaně neúspěšně hlásit k německému vojsku. Pak se měl také oženit s říšsko-německou příslušnicí.¹¹⁰

Dne 2. února 1946 přišla vyšetřující komisi ONV v Chrudimi zpráva z SNB Chrudim, kde SNB podala zprávu o Hladíkové a jejím chování za okupace. Zpráva uvádí následující: „...je osoby pochybné pověsti z hlediska národní a politické spolehlivosti. Její okolí o ní mluví jako o osobě duševně úchylné. Chovala se jako smyslů zbavená, když Němci okupovali Rakousko, nadávala na tento postup ze strany Německa a Hitlerovi nemohla přijít na jméno. Když Němci přišli do Chrudimě, div, že je s otevřenou náručí nevíkala. Potom, Němci u ní byli

¹⁰⁸ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, protokol sepsaný s Václavem Rosickým ze dne 29. ledna 1946.

¹⁰⁹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, hlášení partyzána M. Boháče doručené ONV v Chrudimi 17. června 1945.

¹¹⁰ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, protokol sepsaný s Václavem Rosickým ze dne 29. ledna 1946.

ti nejlepší, nejspravedlivější a na nejvyšší úrovni... Ovšem když přišli zase nazpět, z jakého důvodu to se nedá však zjistit, byla zase ta nejlepší Češka a Němci byli ti nejhorší lidé pod sluncem. Její charakter se měnil podle toho jak vítr foukal.“¹¹¹

O několik dní později byl vyslechnut další svědek, tentokrát Otakar Svěrák, svobodník SNB. Ve své výpovědi uvádí téměř to stejné, co uvedl Václav Rosický. Mimo to ale dodal, že Hladíková dopomáhala svému synovi u německých úřadů, aby byl přijat do německé armády. Svěrák také uvedl, že „Hladíková se svým mužem veřejně nadávali na presidenta republiky, angličany a sovětský svaz. Dávali na sobě znáti veřejně, že jsou velkými odpůrci Sovětského svazu a jinak nezdravili nežli „Heil Hitler“.“¹¹²

Obviněná Jindřiška Hladíková byla vyslechnuta až na konci března 1946, kdy vypověděla, že s manželem a synem odjeli na práci do Německa dobrovolně. Manžel a syn byli zaměstnání na dráze a ona sama v „lágru“ pro české občany, kteří tam byli totálně nasazeni. Hladíková přiznala, že měla s některými dělníky občas konflikt, ale s většinou byla zadobře. Z Německa zpět do Čech se vrátila v lednu 1944 a její manžel se synem až v květnu téhož roku. Syn František přijel spolu s Němkou Emilií Lombergovou, se kterou se v květnu 1944 oženil a měl s ní 2 děti. S protokolem sepsaným s Václavem Rosickým Hladíková nesouhlasila a vypověděla: „Doznávám, že jsem jim vyvářela a jeden čas jsem jim vařila asi po dobu půl roku samou řepu. Doznávám, že jsem se stýkala s Němci, avšak toto omlouvám, že jsem musela neb jsem byla podřízena těmto.“ Dále popřela, že chtěla, aby její syn vstoupil do německé armády a také, že udávala české zaměstnance Němcům. K protokolu sepsanému s Otakarem Svěrákem měla také výhrady, a to v souvislosti s tvrzením o neshodách s českými zaměstnanci. Hlavní neshody měly údajně příčinu ve špatném jídle. Také se Hladíková ohradila proti tvrzení, že urážela prezidenta, Angličany a Sovětský svaz.¹¹³

V červnu roku 1946 pokračovaly výslechy svědků. Jako další byl vyslýchán Antonín Horský, závozník z Litomyšle. Jednalo se také o zaměstnance pracovního tábora, v němž Hladíková vařila. V protokolu uvedl: „Hladíková nás dělníky okrádala na jídle, nadávali českům, že je to banda a že Češi jsou cikáni.“ Také ale uvádí, že mu není známo, že by

¹¹¹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, zpráva SNB Chrudim adresovaná vyšetřující komisi ONV v Chrudimi ze dne 2. února 1946.

¹¹² SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, protokol sepsaný s Otakarem Svěrákem ze dne 7. února 1946.

¹¹³ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, protokol s Jindřiškou Hladíkovou ze dne 29. března 1946.

Hladíková některého z jeho spolupracovníků udala.¹¹⁴ O necelý měsíc později byl vyslechnut další tehdejších zaměstnanců Josef Horák. Uvedl, že museli obviněnou oslovovat „Frau Hladík“ a vedoucí Němci ji údajně oslovovali „Mama“. Ohledně sporů mezi českými dělníky a Hladíkovou vypověděl, že vznikaly pouze kvůli kvalitě jídla, které jim Hladíková vařila. Dále protokol uvádí: „Moje nepřátelství s Hladíkovou se – následkem toho že jsem jí všechno řekl do očí, když jsem byl přesvědčen, že jsme ošizeni na stravě – neustále opakovalo a podle mého mínění na mě i na ostatní české dělnictvo žalovala.“ Horák ještě uvedl některé případy, pro které byl v táboře vyšetřován, ale ani u jednoho z nich si nebyl jistý, že by byl udán Jindřiškou Hladíkovou. Šlo tak pouze o domněnky.¹¹⁵

Dne 22. dubna 1947 proběhlo za přítomnosti druhé trestní nalézací komise jednání o případu Jindřišky Hladíkové. Byly přečteny protokoly výše uvedených svědků a zároveň byl uveden postoj obžalované. Hladíková odmítala všechna obvinění, která proti ní byla vznesena. Proto také předložila komisi čtyři potvrzení jiných dělníků z tábora, která potvrzovala dobré chování Hladíkové v onom táboře. Navrhla, aby byli tito čtyři bývalí dělníci vyslechnuti. Po poradě trestní nalézací komise byl ale nakonec vynesena trestní náleží, který Hladíkovou odsoudil pro společenský styk s Němci za doby okupace k veřejnému pokárání a pokutě 500 Kč. Odůvodnění znělo takto: „Konaným šetřením, zejména svědectvím Václava Rosického, Otakara Svěráka, Josefa Horáka a Antonína Horského jest zjištěno, že obviněná jako kuchařka v lágru českých zaměstnanců v Německu se stýkala mimo nutnou potřebu s Němci a zdravila i české zaměstnance německým pozdravem. Obviněná sice toto obvinění popírá a dovolává se celé řady svědků o svém chování v Německu a i v Chrudimi, ale ježto výpovědi svrchu zmíněných svědků jsou určité a ve shodě, nebylo jejímu hájení se dáno víry a bylo rozhodnuto tak, jak shora uvedeno...“¹¹⁶ Tímto ale případ Jindřišky Hladíkové nekončí. Evidentně s rozhodnutím TNK nespokojená Jindřiška Hladíková se obrátila na chrudimské advokáty JUDr. Jiřího Nováka a JUDr. Viléma Nováka, kteří jí pomohli sepsat odvolání. Hladíková znovu uvedla, že s obviněními nesouhlasí a že výpovědi svědků nejsou pravdivé. Vysvětlila opět příčiny neshod mezi ní a dělníky v táboře a zmínila také, že svědci podle ní zapřeli okolnosti, které svědčily v její prospěch: „mezi Čechy v lágru se běžně vědělo, že podporuji ze zbytků stravy, které jsem často velmi těžko sháněla, ruské zajatce, kteří trpěli hladem a kterým

¹¹⁴ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, protokol s Antonínem Horským ze dne 22. června 1946.

¹¹⁵ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, protokol s Josefem Horákem ze dne 18. července 1946.

¹¹⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, usnesení TNK Chrudim ze dne 22. dubna 1947.

jsem potajmu dávala takto najíst. A na tuto okolnost reaguje např. pan svědek Horský tak cynickým tvrzením, „že jsem je okrádala na jídle!“ K odvolání jsou přiložena ona tři potvrzení od svědků, které Hladíková zmínila již při jednání TNK v dubnu 1947. V odvolání je dále uvedeno: „Z těchto tří potvrzení je tedy nejlépe vidět, že celé vyšetřování proti mně bylo založeno na onom známém porevolučním triku, že se provedly jen výsledky několika osob, se mnou zneprátelených a důkazy o objektivní situaci neprováděl nikdo, nemluvě o nějakých důkazech v můj prospěch, o které se nikdo ani nestaral. Pak ovšem je jasné, že nebyla zjištěna pravda, nýbrž jenom její pokroucenina, ale pak jsem ovšem musela zůstat v takovém světle, jako bych byla skutečně vinna.“ Nakonec byl vznesen návrh, aby byl napadený nálezní trestní nalézací komise z 22. dubna 1947 zrušen a změněn tak, že se řízení proti Jindřišce Hladíkové zastaví v celém rozsahu.¹¹⁷ Již zmíněná příloha tohoto odvolání obsahovala prohlášení Jindřicha Picha¹¹⁸, Josefa Kačírka¹¹⁹ a Eduarda Slavíka¹²⁰, která shodně obsahují svědectví o tom, že se Hladíková za okupace chovala jako řádná Češka a také potvrzují tvrzení, že Hladíková tajně poskytovala ruským zajatcům stravu.

Odpověď na toto odvolání došla až v dubnu 1949. Odvolací komise tehdy už KNV v Pardubicích se usnesla na tom, že odvolání zamítne jako bezdůvodné a byl tak potvrzen trestní nálezní z dubna 1947. K tomu byl dodáno: „Potvrzení několika osob o Vašem řádném chování nemůže vyvrátiti svědectví svědků v nálezní jmenovaných, o jejichž věrohodnosti není důvodu pochybovat. Toto rozhodnutí jest konečné. Podotýká se, že trest nebude vykonán v důsledku usnesení vlády ze dne 18. června 1948 o amnestii.“¹²¹

5.3 Antonín Černoch¹²²

Antonín Černoch se narodil 1. srpna 1919 v Bylanech do dělnické rodiny. Vzdělání neměl dobré, absolvoval pouze tři třídy obecné školy a sám se v dospělosti živil jako dělník. Zpráva o

¹¹⁷ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, odvolání Jindřišky Hladíkové adresované ZNV v Praze ze dne 19. května 1947.

¹¹⁸ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, prohlášení Jindřicha Picha, datum neuvedeno.

¹¹⁹ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, prohlášení Josefa Kačírka, datum neuvedeno.

¹²⁰ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, prohlášení Eduarda Slavíka ze dne 8. května 1947.

¹²¹ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 11, spis Jindřišky Hladíkové, usnesení odvolací komise KNV v Pardubicích ze dne 19. dubna 1949.

¹²² Tato podkapitola je upravenou verzí mé seminární práce.

převzetí vězně uvádí, že byl nemajetný a měl manželku Růženu.¹²³ Ve výslechovém protokolu Antonín Černoch popisoval svou činnost za druhé světové války, kde uvedl, že byl zatčen gestapem za to, že se vydával za jejich člena. Za to byl následně nasazen jako dělník v Říši na různých místech, odkud téměř vždy odešel po pár týdnech či měsících kvůli svému zdravotnímu stavu a dostal se i do ústavu choromyslných. Musím podotknout, že se z této výpovědi zdá, že Černoch různé zdravotní potíže vyhledával, aby nemusel pracovat.¹²⁴ Černoch při výslechu také zmínil, že se během války dostal do Terezína. Potvrzuje to záznam v online databázi památníku Terezín, který udává, že byl transportován 6. července 1944.¹²⁵ Konec druhé světové války strávil v revoluční gardě ve Strašnicích, což se následně snažil využít jako polehčující okolnost.¹²⁶

Antonín Černoch byl zatčen a vzat do vazby dne 22. května 1945. Byl podezříván ze zrady českého národa a považován za donašeče a konfidenta gestapa. Lidem z jeho okolí bylo nápadné, že s sebou nosil velký obnos peněz. Zároveň prováděl před vánočními svátky v roce 1939 v Rozhovicích u Chrudimi „kontrolu zatmění, přičemž se vydával za příslušníka Gestapa...“, za což byl 25. ledna 1940 udán státnímu zastupitelství v Chrudimi. Také byl podezříván, že se vydával za říšského příslušníka při cestě vlakem z Heřmanova Městce do Chrudimi na podzim 1943. Údajně měl být označen i hákovým křížem.¹²⁷

Vyslýchání obviněného Antonína Černocho probíhalo v několika etapách. První výslech se odehrál na policejním oddělení Okresního národního výboru v Chrudimi. Během tohoto prvního výslechu se Černoch přiznal k udání bylanských občanů. Uvedl, že se k tomu dostal přes Jaroslava Bouška, se kterým se scházel na pardubickém nádraží, a kterému měl také bylanské občany udat. Černoch ve výslechovém protokolu uvedl: „...jsem mu řekl, že v Bylanech u holiče Peloucha předržují nějakého cizince, že mu krejčí Čeněk Konvalína přešil šaty, že František Kabeš nosí jídlo Pelouchovům, aby cizince mohli živit, Rudolf Petráň že mu také nosí jídlo a Josef Musilů také že mu nosí jídlo.“ Jak se dozvěděl o tom, že Pelouchovi přechovávají cizince uvedl v protokolu také. Prý mu informace poskytla jeho neteř Božena,

¹²³ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, zpráva o převzetí vězně ze dne 22. května 1945.

¹²⁴ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č.7, spis Antonína Černocho, protokol s Antonínem Černochem ze dne 7. června 1945.

¹²⁵ Záznam Antonína Černocho v databázi památníku Terezín. In: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-cernoch-anton> [cit. 10.1.2023].

¹²⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, dopis Antonína Černocho adresovaný prezidentovi republiky.

¹²⁷ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č.7, spis Antonína Černocho, zpráva o zatčení vězně ze dne 22. května 1945.

kteřá se kamarádila s dcerou Pelouchových. Za poskytnuté informace měl Jaroslav Boušek Černochovi vyplatit asi 7500 korun, které Černoch dostal po částech. Na otázku, proč peníze Bouškovi nikdy nevrátil, Černoch odpověděl: „Neodepřel jsem je přijmout proto, že mi je rychle dal a také proto, že jsem peníze potřeboval.“¹²⁸

Druhá část výsledku proběhla o den později, tedy 8. června 1945. V té době byl Černoch již ve věznicí krajského soudu v Chrudimi. Tentokrát Černocho čekaly už jen detailnější otázky vyslyšhajících ohledně udání bylanských občanů.¹²⁹

Zásadní změna přišla 20. června 1945, kdy se Černoch rozhodl změnit svou výpověď. Popřel udání bylanských občanů, ale přiznal, že Jaroslava Boušku znal a nosil mu potravinové lístky. Vypověděl: „Není pravda, že jsem udal bylanské lidi a není pravda, že jsem za to dostal 7500 K, jak jsem dříve uvedl, nýbrž tyto peníze jsem utržil za to, jak jsem kšeftoval s potravinovými lístky.“ Jako důvod změny jeho výpovědi uvedl toto: „Svého času, když jsem v ustavě choromyslných byl jsem často bit a velice se bití bojím. Měl jsem strach před bitím a proto jsem vše přiznal, co se mně ptali. Také při protokolárním výsledku jsem trval na všem, co jsem řekl osobám, které mně předběžně vyslyšali, jen proto, že jsem měl strach, že budu bit... Hlavně jsem měl velký strach z toho, že na mně praskne to, že jsem bral dvoje lístky.“¹³⁰

Tři dny po ukončení výsledku se Antonín Černoch rozhodl napsat dopis samotnému prezidentovi republiky. Žádal ho o podporu v jeho případu a popisoval způsob, jakým se k němu chovali chrudimští četníci po zatčení. „Dostal jsem ran ani jsem je nemohl spočítat. A nějaký pan Tichý z Chrudimi mě s gumou mlátil přes holé záda. Když prý se nepřiznám že mě bude mučit až do rána. Co jsem mohl jiného dělat. Jen se přiznat nepravdě.“¹³¹

Čtyři dny před zatčením Černocho, tedy 18. května 1945, byl na četnické stanici v Heřmanově Městci sepsán protokol se Stanislavem Urbanem, průvodčím vlaku. Ten uvedl, že na podzim roku 1943 byl průvodčím vlaku z Chrudimi do Heřmanova Městce. Na bylanském nádraží se měl setkat s právě přistoupivším Antonínem Černochem, který odmítal jít dovnitř vozu a chtěl zůstat stát na plošině. „Vyzval jsem ho, aby šel dovnitř vozu a on na mne spustil

¹²⁸ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, protokol s Antonínem Černochem ze dne 7. června 1945.

¹²⁹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, protokol s Antonínem Černochem ze dne 8. června 1945.

¹³⁰ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, protokol s Antonínem Černochem z 20. června 1945.

¹³¹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, dopis Antonína Černocho adresovaný prezidentovi republiky.

německy, že česky nerozumí. Ukazoval mi nějakou fotografii ve stejnokroji německého vojína.“ Na to Urban vyzval muže označeného hákovým křížem, aby se na chvíli stal tlumočnickem, protože Urban německy nemluvil. „Po několika slovech dotyčný inženýr shledat, že se jedná o nějaký podvod ze strany Černochova a nařídil, abychom ho v Chrudimi odevzdali německé kriminální policii...Po příjezdu do Chrudimě na nádraží, Antonín Černoch se nenápadně od vlaku ztratil, řekl bych že přímo utekl.“¹³²

V den Černochova zatčení byli vyslýcháni další dva svědci – Černochův bratr František a současně i jeho manželka Růžena. Bratr František se ohradil proti skutečnostem, které vypověděl Antonín Černoch, a to ohledně udání bylanských občanů gestapu a obecně styků Františka Černochova s gestapem. Tuto výpověď Antonína Černochova ale bohužel nemám k dispozici. Zjevně mezi nimi nepanovaly dobré příbuzenské vztahy, když František Černoch na konci své výpovědi udal: „Mohu jedině o svém bratru udati, že jest to zvrhlík a neuronín proň slzu, když tento bude zastřelen před méma očima.“¹³³

Manželka Růžena na četnické stanici v Chrudimi vypověděla poměrně málo. Její celá výpověď má rozsah pouze asi poloviny strany, přičemž je její výpověď navíc dosti neurčitá. Vypověděla, že o stycích jejího manžela s gestapem nic nevěděla, ale zároveň v další větě potvrzuje, že jí Černoch říkal o 500 korunách, které mu dal gestapák Hanauske.¹³⁴ Nakonec Růžena Černochova vypověděla, že Černochovi prý Hanauske pomohl z terezínského vězení a dodala: „Proč a zda vůbec byl vězněn Černoch v terezínské trestnici, také nemohu určitě říci.“¹³⁵ Nejenže je její výpověď až podivně krátká a neurčitá, ale zároveň si v některých částech protiřečí.

Ve věznici krajského soudu v Chrudimi proběhly 20. června 1945 další tři výslechy. Nejdříve byl vyslechnut Rudolf Petráň, jeden z gestapem zatčených bylanských občanů. Ve výpovědi udal: „Celá bylanská věc prozradila se vlastně zatčením spojky Dostála v Praze pražským gestapem.“ Dále se svědek rozpovídal o průběhu výslechů prováděných gestapem a o době, kterou strávil ve věznici gestapa. Konfrontován byl i s výpovědí Antonína Černochova,

¹³² SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č.7, spis Antonína Černochova, protokol se Stanislavem Urbanem ze dne 18. května 1945.

¹³³ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č.7, spis Antonína Černochova, protokol s Františkem Černochem ze dne 22. května 1945.

¹³⁴ Hubert Hanauske byl před válkou členem československého četnictva, v dubnu 1940 nastoupil u gestapa v Pardubicích jako tlumočnick a zaměstnanec III. oddělení. (KYNCL, Vojtěch: *Ležáci: obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2009, s. 50.).

¹³⁵ SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černochova, protokol s Růženou Černochovou ze dne 22. května 1945.

na kterou reagoval takto: „Osobně mám dojem, že na mém zatčení nenese Černochoch žádnou vinu, ježto pražské Gestapo chytlo Dostála, také Dostála dovezlo do Pardubic, takže moje jméno dostali od Dostála.“¹³⁶ Druhým vyslychaným svědkem byl další z bylanských zatčených František Kabeš, který v podstatě udává o Černochovi to samé, co vypověděl Rudolf Petráň.¹³⁷

Třetí a poslední výslech konaný v tomto dni byl výslech v předchozích výpovědích často diskutovaného člena pardubického gestapa Huberta Hanauskeho. Ten ve své výpovědi detailně popisuje zatýkání a vyslychání bylanských občanů. Současně jsou mu přečteny výpovědi Rudolfa Petráně a Františka Kabeše, se kterými Hanauske souhlasí. Dále byl Hanauske seznámen s výpovědí Antonína Černocho a k tomu udal: „...je velice nepravděpodobné způsob seznámení Černocho s Bouškem. Dále žádného takového podobného u SD nebo u Gestapa jsem neznal a způsob, jakým dostával peníze, neodpovídá zvykům při honorování udání.“¹³⁸

Z výpovědi svědků i z dodatečně změněné výpovědi Antonína Černocho soudím, že se opravdu nejednalo o udavače bylanských odbojářů, ale pouze o člověka, který kšeftoval s potravinovými lístky.

Antonín Černocho strávil ve vazbě asi dva měsíce, tedy od 22. května 1945 do 21. července 1945. Malý retribuční dekret byl vydán 27. října 1945 a jednání chrudimské Trestní nalézací komise v případě Antonína Černocho bylo stanoveno na 16. prosince 1946. Muselo být ale odročeno, protože se Černocho odstěhoval do Ústí nad Labem.¹³⁹ Dne 30. října 1946 předala Černochova manželka dopis adresovaný Černochovi Oblastní úřadovně státní bezpečnosti v Ústí nad Labem. V dopise mu matka sděluje, že nemůže dostat osvědčení o národní spolehlivosti, protože na MNV v Bylanech obdrželi zprávu, že byl za války členem gestapa. O dva dny později byl Černocho znovu zatčen, tentokrát pro nekonání povinnosti řádného národního správce. Na stanici SNB byl vyslychán a dotazován na jeho styky s Hanauskem a uvěznění v Terezíně. Přiznal, že se s Hanauskem zná a bylo mu také nuceno tvrzení, že se do Terezína nechal zavřít dobrovolně, aby dělal gestapu mezi politickými vězni konfidenta. Hned na to se údajně začal třást a stěžoval si na nevolnost. Protože také ihned po uvěznění zahájil hladovku, byl dne 3. listopadu 1946 prohlédnut lékařem a poslán do vězeňské nemocnice

¹³⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, protokol s Rudolfem Petráněm ze dne 20. června 1945.

¹³⁷ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, protokol s Františkem Kabešem ze dne 20. června 1945.

¹³⁸ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, protokol s Hubertem Hanauskem ze dne 20. června 1945.

¹³⁹ ABS Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti Praha), inv. č. 305-78-6/97-101, zpráva TNK Chrudim adresovaná ministerstvu vnitra ze dne 27. prosince 1946.

krajského soudu v Litoměřicích, kde se nacházel přinejmenším do 13. prosince 1946. Zpráva státní bezpečnosti odeslaná na Ministerstvo vnitra uvádí důvodné podezření, že Černocho skutečně byl konfidentem gestapa. Jako důkaz využívají onen dopis, který Černochovi poslala jeho matka.¹⁴⁰

V den, kdy Černocho podruhé zatkli, stihl opět sepsat dopis, tentokrát Ministerstvu vnitra. Evidentně nechápal, proč byl zatčen znovu. „Proč když věděly že já jsem byl u gestapa, proč mě pouštěly z kriminálu. Proč mě pouštěly. Zbytím mě donutily přiznat nevině že jsem udával gestapu.“¹⁴¹ Černocho také k dopisu přiložil výstřížek z týdeníku ONV *Dnes a zítra*, který vycházel v roce 1945. Právě na tomto výstřížku byl článek s titulkem *Odvolání*, kde byl Černocho veřejně očištěn a zbaven obvinění z udání a následné smrti bylanských občanů. Píše se v něm: „Dne 21. června t.r. uveřejnili jsme ve 3. čísle „Dnes a zítra“ článek „Interview“, v němž v odstavci „Kdo ze známých osob byl zajištěn?“ bylo uvedeno jméno Černocho, že zavinil smrt tří lidí z Bylan. Tato informace je nesprávná. V průběhu vyšetřování se ukázalo, že A. Černocho udavačem Konvaliny a Pelouchových býti nemohl a že peníze, které domněle za udání dostal, byly odměnou za prodanou tabačenkou a potravinové lístky. Přes to, že si A. Černocho podezření z udavačství zavinil sám svou první výpovědí u vyšetřujícího soudce, rádi prohlašujeme nyní jeho nevinu na udáních a dáváme mu zadostiučinění v zájmu pravdy a v zájmu uklidnění veřejnosti.“¹⁴²

Zpráva, kterou 27. prosince 1946 odeslala Trestní nalézací komise v Chrudimi Ministerstvu vnitra uváděla mimo jiné toto: „Během vyšetřování bylo prokázáno zcela nezvratně, že prozrazení se stalo v Praze /spojka Dostál/ a je v Chrudimi veřejným tajemstvím, že „doznání“ bylo na Černochovi tzv. Vyšetřovací komisí ONV v Chrudimi, nebo vyšetřovacím orgánem, tehdy snad oficiálním, vytlučeno.“¹⁴³ Tato informace o jakémsi veřejném tajemství naznačuje, že se ONV v Chrudimi sice snažil Černocho ospravedlnit z původního nařčení, ale neměl zájem na tom, aby bylo přiblíženo, jak k takové situaci došlo. Ve výše zmíněném článku *Odvolání* z týdeníku ONV Chrudim *Dnes a zítra* je psáno, že si Černocho vše zavinil sám svou první výpovědí, ale už není sdělen důvod, kvůli kterému Černocho vypovídal nepravdivě. Sám

¹⁴⁰ ABS Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti Praha), inv. č. 305-78-6/97-101, zpráva STB v Ústí nad Labem adresovaná ministerstvu vnitra ze dne 13. prosince 1946.

¹⁴¹ ABS Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti Praha), inv. č. 305-78-6/97-101, dopis Antonína Černocho adresovaný ministerstvu vnitra ze dne 1. listopadu 1946.

¹⁴² ABS Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti Praha), inv. č. 305-78-6/97-101, výstřížek s článkem *Odvolání* z týdeníku *Dnes a zítra*.

¹⁴³ ABS Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti Praha), inv. č. 305-78-6/97-101, zpráva TNK ONV Chrudim adresovaná ministerstvu vnitra ze dne 27. prosince 1946.

Černoch si ve svém dopise Ministerstvu vnitra stěžuje na postup ONV Chrudim. Píše: „Bydlým v Ústí n/L. daly příkaz ne aby mě zatkly ale že jsem konfident od gestapa. To psaly z Chrudimě do Ústí n/L. na SN.B. v Ústí n/L. I. revír. Tak by mě páni z Chrudimě chtěly zničit. Mě to neřekly, To mě tvrdí stále moje manželka že jí to řekly na S.N.B. v Ústí, že jim přišly zpráva omě.“¹⁴⁴ Je více než pravděpodobné, že Černoch mluvil pravdu a přiznání o udání na něm bylo vynuceno násilím. Na druhou stranu ve spisech ONV Chrudim koluje mnoho popisů osobnosti Antonína Černocho, které se ale vesměs shodují. Pro ukázkou zde cituji zprávu velitele SNB v Chrudimi určenou ONV Chrudim: „Oznamuji, že v tomto případě se jedná o osobu mravně zaostalou, práce se štítící, obratného lháře, se špatnou pověstí, hazardního hráče, živícího se jen a jen na úkor druhých.“¹⁴⁵ Podle mého názoru je ale důležité vzít v potaz skutečnost, že se ve spise objevuje informace, že Antonín Černoch nebyl oblíbeným, mnoho lidí si také dokonce myslelo, že bylanské občany opravu udal. Sám ONV Chrudim a jeho orgány nemusely být nutně stoprocentně nestranné a spravedlivé. Členové komisí tvořili i lidé napříč politickým spektrem, dokonce i členové SNB nemuseli být nutně ve svých rozhodnutích nestranní.

Jednání Trestní nalézací komise ONV v Chrudimi se konalo v posunutém termínu 6. ledna 1947. Antonín Černoch nebyl při jednání přítomen. Byl uznán vinným, že „V r. 1939 v Rozhovicích vydával se za člena gestapa a na podzim r. 1943 vydával se průvodčímu Stanislavu Urbanovi z Heřmanova Městce za Němce.“ Dále byl rozsudek vysvětlen takto: „Tedy v době zvýšeného ohrožení republiky vydával se za Němce kterýmžto chováním, urážejícím národní citění českého lidu vzbudil veřejné pohoršení, čímž se dopustil provinění proti národní cti podle § 1. odst. 1. dekretu č. 138/45 Sb.“ Antonína Černocho tímto TNK v Chrudimi odsoudila k trestu vězení na 14 dnů a k veřejnému pokárání, které bylo týden vyvěšeno v Bylanech i v Ústí nad Labem. Do trestu mu byla započítána i zajišťovací vazba, ve které strávil čas od 22. května 1945 do 21. července 1945, takže tímto byl trest vězení odpykán. Je vysvětleno, že v obou těchto případech se nejednalo o situaci, kdy by se Černoch přihlásil k Německé národnosti, aby předešel nepříjemnostem, ale chtěl tím vůči Čechům využívat privilegovaného postavení a v Rozhovicích chtěl činit lidem potíže. Na Černochovu účast u revoluční gardy ve Strašnicích nebyl brán zřetel, protože to komise nevezala jako polehčující okolnost, ale jako „trestnost vylučující skutečnost“. Kromě rukávové pásky

¹⁴⁴ABS Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti Praha), inv. č. 305-78-6/97-101, dopis Antonína Černocho adresovaný ministerstvu vnitra ze dne 1. listopadu 1946.

¹⁴⁵SOKA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, zpráva SNB v Chrudimi adresovaná ONV Chrudim ze dne 12. prosince 1945.

s písmeny RG byla u něj totiž nalezena lékařská tabulka, kde bylo v poznámce uvedeno, že byl pět měsíců u partyzánů, což podle zjištěných okolností není pravda.¹⁴⁶

5.4 Ludmila Musilová

Rakouská státní příslušnice Ludmila Musilová, narozená 28. července 1897 ve Vídni, byla další osobou, proti které vynesla chrudimská trestní nalézací komise trestní nález. Do obce Rváčov se přistěhovala v prvních měsících roku 1940, kde zůstala až do konce války a provozovala v tomto místě také hostinec s č.p. 36.¹⁴⁷ Od 19. května 1945 do 13. června 1946 byla Musilová zajištěna u lidového soudu v Chrudimi. Z příkazu tohoto soudu byla na její majetek zavedena národní správa. Výrok lidového soudu zněl: „trestní řízení zastaveno pro nedostatek důkazů“, a tak byla v červnu 1946 propuštěna z vazby. Protože později nebylo proti Ludmile Musilové zahájeno trestní řízení podle malého retribučního dekretu, zažádal proto MAV společně s MNV ve Rváčově o zahájení trestního řízení. V této zprávě adresované ONV v Chrudimi jsou nakonec uvedeny prohrěšky, kterých se měla Musilová během okupace dopustit. Udržovala prý styky s německými okupačními úřady, zejm. Oberlandratem a gestapem v Pardubicích. Důvěrné styky měla udržovat se sudetským Němcem a vedoucím firmy Berkman v Trhové Kamenici Karlem Faltisem, okrskovým důvěrníkem NSDAP, který byl „za svou blahodárnou činnost odměněn lidovým soudem v Chrudimi 12letým žalářem“. Pro styk s Karlem Faltisem byla také podezřelá, že se jeho vlivem stala členkou NSDAP. Stykem s německými úřady měla využívat osobních i majetkových výhod. Musilová se také měla přičinit o to, aby nebyl do Rváčova nově příchozí učitelce poskytnut byt, který byl raději nechán prázdný. Měla si stěžovat na Oberlandratu v Pardubicích a vymoci si okamžité odvolání tohoto rozhodnutí. Tato zpráva ještě zmiňuje skutečnost, že v době, kdy v tomto kraji „neúprosně řádilo gestapo“, tedy v lednu a únoru 1945, přivolala k tehdy neobydlenému stavení č.p. 72 policejní prohlídku, protože měla podezření, že jsou v tomto domě ukryty zbraně. „Tento provokativní pobuřující a nezodpovědný čin mohl znamenati hrozný osud a katastrofu celé obce, kdyby domovní prohlídky byly tehdy rozšířeny, což bylo lehce možné i na jiná obydlí.“¹⁴⁸

¹⁴⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 7, spis Antonína Černocho, usnesení TNK Chrudim ze dne 6. ledna 1947.

¹⁴⁷ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, usnesení TNK Chrudim ze dne 29. prosince 1948.

¹⁴⁸ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, zpráva MAV a MNV ve Rváčově adresovaná ONV v Chrudimi ze dne 13. června 1948.

Nutno dodat, že z doby vyšetřování Ludmily Musilové u MLS se dochoval dopis psaný sestřenicí Ludmily Musilové Annou Dvořákovou. Dopisem adresovaným Komisi pro vnitřní bezpečnost Dvořáková žádala o „objektivní vyšetření a spravedlivé posouzení“ případu. Pisatelka se zmiňuje o majetkových vztazích Musilové a Jehličky. O Františku Jehličkovi také uvádí, že se stal po konci války na několik dní členem místního národního výboru ve Rváčově. Prvním jeho činem mělo údajně být zajištění Ludmily Musilové na základě rozhodnutí MNV v Hlinsku, v jehož čele byl dr. Kopecký, který měl být právním zástupcem Františka Jehličky v níže popsaném sporu o majetek s Ludmilou Musilovou, který proběhl v době okupace. Na Majetek Musilové byla po válce uvalena národní správa, jíž byl pověřen František Jehlička. Závěrem Dvořáková dodává: „Opakuji svou prosbu, vždyť Lidmila Musilová má si obhájití nejdražší statek každého člověka – totiž osobní svobodu.“¹⁴⁹

Majetek ve Rváčově měla Musilová zdědit po svém strýci Aloisovi Musilovi v roce 1940, a to dům s č.p. 36 s hospodářstvím a obytný domek s č.p. 72. O tento majetek vedla Musilová spor s Františkem Jehličkou, jehož manželka byla sestřenice Ludmily Musilové. Musilová měla údajně v tomto sporu vyhledávat pomoc na tehdejších německých úřadech, jejich podporu nakonec získala a František Jehlička se musel z domu s č.p. 72 vystěhovat. Tento domek následně přijeli němečtí četníci prohledat, ale žádné zbraně nenašli. Za tento čin měla být po konci války dodána do vazby, kde strávila asi 11 měsíců a byla propuštěna bez odsouzení. Spisy v této trestní věci se údajně ztratily.¹⁵⁰

Ve věci Ludmily Musilové byl na začátku září 1948 vyslechnut 49letý František Jehlička, vzdálený příbuzný Musilové. Vypovídá, že proti němu měla vždy odpor, který byl stupňován tím, že spolu měli spor o dům. Uvádí také, že se Musilová hlásila k Němcům, a nakonec u německého soudu spor vyhrála, a tak byl František Jehlička odsouzen odevzdat jí domek ve Rváčově s č.p. 72. Jednoho dne měla údajně Musilová přijít s Karlem Faltisem, který měl Jehličkovi vyhrožovat koncentračním táborem v případě, že by se nějakým způsobem proti Musilové provinil. V roce 1942 údajně Musilová udala Jehličku u německých úřadů v Pardubicích, že schovává nějaké potraviny. Následně přijela do Rváčova německá policie a udělala u Jehličky v domě prohlídku, ale díky včasnému varování Marií Tlapákovou stihl vše uklidit a nebyl zatčen. Jehlička se také zmiňuje o prohledání domku s č.p. 72, které proběhlo

¹⁴⁹ ABS Praha, fond 2M (Odpor politického zpravodajství MV), kart. č. 7, inv. č. 10034, dopis Anny Dvořákové adresovaný Komisi pro vnitřní bezpečnost ze dne 31. prosince 1945.

¹⁵⁰ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, zpráva SNB v Trhové Kamenici adresované MLS v Chrudimi doručené dne 30. srpna 1948.

v únoru kvůli údajnému výskytu zbraní. Při této prohlídce měli němečtí policisté ukrást z domu váhy, které když pak v domku scházely, nařkla Musilová Jehličku, že je ukradl a Jehlička byl vystaven nové domovní prohlídce.¹⁵¹ Ve stejný den byl vyslechnut další svědek, tentokrát padesátiletý rváčovský tkadlec Alois Tichý. Jeho výpověď zněla: „Obviněná během svého pobytu ve Rváčově chovala se zpučně neplnila dodávky a dovolávala se Oberlandrátu, když měla odvádět dobytek a když jsme měli tam dostat novou učitelku a chtěli ji zatím přidělit byt v domě obviněné.“ Dále Tichý zmínil okolnosti ohledně prohlídky domu z důvodu údajné přítomnosti zbraní a také ohledně ukradených vah. Jeho výpověď se v tomto shoduje s výpovědí Františka Jehličky. Nakonec uvedl: „Z jednání obviněné jsme měli strach poněvadž vystupovala jako tipická Němka.“¹⁵² Vyslechnut byl i vrchní strážmistr SNB z Trhové Kamenice František Novák. Jeho výpověď souvisela s již zmíněnou prohlídkou domu s č.p. 72. Na počátku roku 1945 si měl údajně na četnické stanici v Trhové Kamenici na psacím stolek všimnout německy psaného dopisu. Na tento dopis upozornil velitele stanice Ottu Varvařovského. Protože za dveřmi místnosti vedl hovor četník se členy gestapa, tajně si dopis přečetli, přičemž jeden z nich hlídal u dveří. Když Varvařovský dopis přečetl, konstatoval: „no, tady zas Lidunka, tady zas udává, že jsou někde schovány zbraně“.¹⁵³

O několik dní později byla vyslechnuta tehdy 72letá Marie Tlapáková. Měla údajně slyšet, že Musilová „dělala nějaký rámus a křičela, že musí na někoho poslat Gestapo“, a tak pro jistotu varovala Františka Jehličku. Tlapáková ale dále udává: „Jinak jsem obviněnou znala jako osobu velmi hodnou, která zachránila během protektorátu mnoho koní před odvody. Pomáhala našim sedlákům kde mohla. Jezdívávala tehdy se žadateli do Pardubic a vymáhala jejich záležitosti. Pokud vím úplatky za to nebrala.“¹⁵⁴

V říjnu 1948 byl vyslechnut i Otto Varvařovský, nadporučík SNB. Potvrdil výpověď svého kolegy Františka Nováka. K dopisu, který na četnické stanici tehdy četl, uvedl: „Podle písma hádal jsem, že udavačkou byla Ludmila Musilová. Žádný důkaz na to ovšem nemám,

¹⁵¹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, protokol s Františkem Jehličkou ze dne 9. září 1948.

¹⁵² SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, protokol s Aloisem Tichým ze dne 9. září 1948.

¹⁵³ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, protokol s Františkem Novákem ze dne 9. září 1948.

¹⁵⁴ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, protokol s Marií Tlapákovou ze dne 16. září 1948.

protože srovnání písma jsem nemohl pochopitelně provést, ale pokud jsem znal písmo obviněné, souhlasilo s písmem dopisu.“¹⁵⁵

K jednání trestní nalézací komise došlo 29. prosince 1948, kdy se komise usnesla o vině Ludmily Musilové tím, „že za okupace počínaje r. 1940, týrala a terorisovala obyvatelstvo české národnosti ve službách nebo v zájmu okupantů neb ve snaze zalíbiti se jim, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky chováním urážejícím národní cítění českého a slovenského lidu vzbudila veřejné pohoršení“ a za toto provinění byla odsouzena k trestu vězení na šest měsíců. Dále zpráva o usnesení TNK obsahuje následující: „Se zřetelem k tomu, že Ludmila Musilová je pobytem v cizozemsku, bude tento nález uveřejněn po dobu 8 dní na úřední desce okresního národního výboru v Chrudimi a místního národního výboru ve Rváčově.“¹⁵⁶

5.5 Vincenc Pešek

Trestní nalézací komisí v Chrudimi byl potrestán i Vincenc Pešek, narozený 14. srpna 1890 v Chrudimi, bytem v Kameničkách. Byl to invalidní dělník, který vychodil 4 třídy obecné školy. V období první republiky měl být členem Národní strany lidové.¹⁵⁷

Lidový soud v Hlinsku obdržel dne 20. července 1945 zprávu z velitelství SNB ve Svatce ohledně počínání Vincence Peška za okupace. Bylo vyslechnuto několik svědků, jejich výpovědi byly ke zprávě připojeny. Dle zprávy měl být Pešek asi od roku 1942 nebo 1943 členem Českého svazu válečníků a od roku 1944 i předsedou této organizace v Kameničkách. Společně s Josefem Laušem, který byl také členem, měl Pešek přimět účastníky první světové války, aby do svazu vstoupili také. Na některé z nich měli působit i pohrůzkami.¹⁵⁸ Výslechy svědků byly provedeny 17. července 1945. Prvním z nich byl Antonín Šťastný, rolník z Kameniček. Ve své výpovědi udal, že mu Pešek v roce 1944 předložil seznam o němž prohlašoval, že se jedná o seznam starých válečníků a žádal Šťastného, aby připojil podpis pod pohrůzkou totálního nasazení jeho syna. Krátce na to dostal Šťastný poštou členskou legitimaci a šek k zaplacení členského poplatku. Schůzi ani žádné jiné činnosti se ale prý neúčastnil.¹⁵⁹

¹⁵⁵ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, protokol s Ottou Varvařovským ze dne 6. října 1948.

¹⁵⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 22, spis Ludmily Musilové, usnesení TNK Chrudim ze dne 29. prosince 1948.

¹⁵⁷ ABS Praha, fond 315 (Zemský odbor bezpečnosti II.), inv. č. 315-12-34, dotazník Vincence Peška pro evidenci ministerstva vnitra ze dne 29. října 1945.

¹⁵⁸ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, zpráva SNB ve Svatce adresovaná lidovému soudu v Hlinsku ze dne 18. července 1945.

¹⁵⁹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, protokol s Antonínem Šťastným ze dne 17. července 1945.

Protokol byl sepsán dále i s Karlem Sodomkou, poštovním zřízencem z Kameniček. I jemu Pešek s Laušem vnucovali členství v ČSV. Seznam nakonec po tom, co Pešek podotknul, že by ho to mohlo mrzet, podepsal, ale schůzi se prý neúčastnil a poplatky také neplatil.¹⁶⁰ Rolník z Kameniček Josef Svoboda byl vyslechnut ve věci Vincence Peška také. Scénář ze dvou výše zmíněných výpovědí se opakoval, opět došlo k nátlaku, aby Svoboda seznam podepsal s vysvětlením, že je to prý nařízeno obecním úřadem.¹⁶¹ Dalším vyslechnutým byl Jan Rys, zemědělec z Kameniček, kterého měli Lauš s Peškem donutit také k podpisu. Tentokrát s důvodem, že by mu spolek možná pomohl vyžádat domů syna, který byl totálně nasazen v Mostě. Stejně jako všichni předchozí udal, že se schůzi spolku neúčastnil a ani neplatil žádné poplatky.¹⁶² Posledním z vyslýchaných byl Rudolf Pavliš, zemědělec z Kameniček, ke kterému měli Lauš s Peškem přijít se seznamem a vysvětlovat mu, že pokud by se stal členem, mohl by v jeho věku od spolku dostat „slušnou podporu“. V roce 1942, kdy mělo k tomuto dojít, bylo Rudolfu Pavlišovi 72 let.¹⁶³

Ve stejný den, jako výše zmínění, byl vyslechnut i Vincenc Pešek. Doznal, že byl členem Českého svazu válečníků. Výzvu ke členství prý dostal z Prahy, odkud také získal legitimaci, kterou ale 5. května 1945 spálil. Na příspěvcích platil tři koruny měsíčně. V roce 1944 se konala v sokolovně v Kameničkách ustavující schůze spolku, kde byl Pešek zvolen jeho předsedou. Kromě této ustavující schůze ale žádnou jinou schůzi údajně neměli a žádnou činnost nevyvíjeli.¹⁶⁴

Dne 25. července 1945 byl Pešek vyslechnut u lidového soudu v Hlinsku, kde udal následující: „Já jsem ze světové války válečný invalida a moje situace není nijak skvělá a proto, když jsem dostal poštou přihlášku ke vstupu do Svazu českých válečníků a tato přihláška jakož i její hlavička byla tištěna jen v české řeči, jsem byl plně přesvědčen, že se jedná o ryze českou organizaci, která nám válečným invalidům bude poskytovat právní ochranu a informace, pokud se týče válečných rent a jiných okolností, které se nám jako invalidům mohou naskytnouti, proto v dobré víře, že snad se jedná o nějaké odborové hnutí invalidů jsem k tomuto svazu

¹⁶⁰ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška protokol s Karlem Sodomkou ze dne 17. července 1945.

¹⁶¹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, protokol s Josefem Svobodou ze dne 17. července 1945.

¹⁶² SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, protokol s Janem Rysem ze dne 17. července 1945.

¹⁶³ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, protokol s Rudolfem Pavlišem ze dne 17. července 1945.

¹⁶⁴ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, protokol s Vincencem Peškem ze dne 17. července 1945.

vstoupil.“ Udává také, že kromě příspěvků, které platil, nic jiného pro organizaci neděl a organizace nedělal nic ani pro něj. Jako důkaz vlastenectví předložil soudu potvrzení¹⁶⁵ MNV v Kameničkách o tom, že se účastnil odboje proti Němcům a že stavěl barikády a dělal nosiče střeliva.¹⁶⁶ Lidový soud v Hlinsku také zažádal vyšetřovací komisi ONV v Hlinsku, aby podala zprávu a Peškově pověsti. Zpráva ONV byla ale velmi stručná a omezila se pouze na informace o pověsti (špatná) a majetkových poměrech (polovina domku č.p. 157 v Kameničkách).¹⁶⁷

Kolem poloviny října 1945 informoval Zemský odbor bezpečnosti ve své zprávě policejní oddělení ONV v Chrudimi o tom, že „z nalezeného archivu říšského protektora, který je zajištěn Ministerstvem vnitra vyplývá že Pešek Vincenc...byl funkcionářem APF.“ ZOB žádalo o bezodkladné zahájení trestního řízení proti Peškovi, pokud tak již nebylo učiněno.¹⁶⁸

Zasedání trestní nalézací komise proběhlo 8. dubna 1946. Vincenc Pešek byl uznán vinným, že byl členem fašistické organizace, získával pro ni členy a tímto vzbudil veřejné pohoršení. Za toto byl odsouzen k trestu veřejného pokárání. Vzhledem k tomu, že se podle potvrzení MNV v Kameničkách zúčastnil „bojů v revoluci“, byl mu vyměřen pouze takovýto trest.¹⁶⁹ Ze zápisu revizní komise z 19. května 1948 vyplývá, že bylo nařízeno revizi řízení neprovádět.¹⁷⁰

6 Porovnání s okresy podobného charakteru

Podle mého názoru je zcela namístě porovnání činnosti a výsledků trestních nalézacích komisí a malé retribuice v chrudimském okrese s okresy již zpracovanými, které mají podobný charakter. Podobným charakterem se myslí například podobná velikost okresu nebo podobné národnostní složení. Je tedy jasné, že mnou vybrané okresy, se kterými budu chrudimský okres porovnávat, nebudou z oblastí s vysokým výskytem německého obyvatelstva, ale budou to spíše okresy s převahou obyvatelstva českého. Bohužel některé práce již zpracovaných okresů

¹⁶⁵ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, příloha protokolu s Vincencem Peškem ze dne 25. července 1945.

¹⁶⁶ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, protokol s Vincencem Peškem z 25. července 1945.

¹⁶⁷ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, zpráva o pověsti z 21. července 1945.

¹⁶⁸ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, zpráva ZOB adresovaná policejnímu oddělení ONV v Chrudimi ze dne 19. října 1945.

¹⁶⁹ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, usnesení TNK Chrudim ze dne 8. dubna 1946.

¹⁷⁰ SOkA Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 25, spis Vincence Peška, zápis revizní komise ze dne 19. května 1948.

nejsou přístupné, a tak byly vybrány pouze dva okresy pro porovnání, a to okres Nymburk a okres Benešov u Prahy.

Z výzkumu vyplývá, že v případě porovnání počtu případů ku počtu trestních nálezů byla chrudimská trestní nalézací komise výrazně benevolentnější. Z celkových 1308 projednaných případů v prvním kole retribuční komise bylo odsouzeno 64 lidí. Například nymburská TNK za toto období projednala pouze 407 případů, z nichž 80 bylo odsouzeno¹⁷¹. Benešovská TNK projednala v průběhu obou retribučních období celkem 531 případů, ze kterých jich bylo odsouzeno 102.¹⁷² Tento nepřiměřeně vysoký počet projednaných případů u chrudimské TNK si vysvětlují tím, že byl pravděpodobně falešně udán velký počet lidí, ať už ze msty, nenávisti, nebo z jiného důvodu. Jasně ale je, že takováto udání nebyla výjimkou a objevovala poměrně často. Rozsah projednaných případů je v porovnání s ostatními okresy poměrně velký. Celá činnost TNK Chrudim je obsažena ve 37 kartonech, z nichž 33 kartonů obsahuje pouze spisy náležející k jednotlivým případům. U většiny zpracovaných okresů se rozsah pramenů pohybuje okolo 10 kartonů, například v případě Nymburské TNK je to 11 kartonů¹⁷³, u Šternberské TNK je to 8 kartonů¹⁷⁴, u TNK v Hranicích na Moravě je to 5 kartonů¹⁷⁵, ale například v benešovské trestní nalézací komise je to 25 kartonů¹⁷⁶.

Pro porovnání jednotlivých případů se nabízí případ Anežky Tůmové, který řešila benešovská trestní nalézací komise. Po válce byla obviněna ze společenského styku s Němci, především s příslušníkem SS Bendlem, se kterým měla být zasnoubena. Stejně jako Česaná prováděla za okupace protiněmeckou činnost, která ale v jejím případě byla odhalena a za sabotování práce byla odsouzena ke čtyřem měsícům vězení. I přes tento fakt byla nakonec odsouzena k šesti týdnům vězení, pokutě 2000 korun a veřejnému pokárání, tedy ke kombinaci všech třech možných trestů. Na rozdíl od Česané byla odsouzena a nebyl tak benešovskou TNK vzat ohled na fakt, že byla v době okupace perzekuována Němci.¹⁷⁷

¹⁷¹ ČEPIČKOVÁ, Jana: *Trestní nalézací komise Nymburk 1945–1948*. Praha 2010, s. 25. (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

¹⁷² KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*, s. 535–536.

¹⁷³ ČEPIČKOVÁ, Jana: *Trestní nalézací komise Nymburk 1945–1948*. Praha 2010, s. 9. (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

¹⁷⁴ HRUŠKA, Tomáš: *Malá retribuční a Trestní nalézací komise ve Šternberku*. Olomouc 2020, s. 8. (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

¹⁷⁵ VANĚK, Ondřej: *Trestní nalézací komise v Hranicích na Moravě*. Olomouc 2021, s. 6. (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

¹⁷⁶ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti*. Praha 2015, s. 21.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 371–372.

Podobnost v řešených případech lze nalézt i v případě Jaroslava Balcara odsouzeného nymburskou TNK za terorizování Čechů. Stejné provinění je uvedeno i v případě Ludmily Musilové ze Rváčova, která byla odsouzena k trestu vězení po dobu šest měsíců. Balcar za toto provinění získal trest veřejného pokárání a pokuty ve výši 2000 korun. Za stejný typ provinění byla u TNK Nymburk odsouzena i Ludmila Hovorková, jejíž trest se shodoval s trestem Jaroslava Balcara.¹⁷⁸

Členstvím ve fašistické organizaci se, stejně, jako Vincenc Pešek, provinil Petr Plachý, kterého soudila opět nymburská TNK. Za své provinění získal Plachý trest veřejného pokárání a pokuty 1000 korun. Vzhledem k faktu, že u případu Vincence Peška přihlédla trestní nalézací komise k tomu, že se účastnil „bojů v revoluci“, získal Pešek mírnější trest. Je tak možné předpokládat, že v případě neexistence polehčujících okolností by byl Pešek odsouzen ke stejnému nebo podobnému trestu, jako Plachý.¹⁷⁹

¹⁷⁸ ČEPIČKOVÁ, Jana: *Trestní nalézací komise Nymburk 1945–1948*. Praha 2010, s. 88–89. (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 103–104.

7 Závěr

Takzvaná provinění proti národní cti byla v chrudimském okrese řešena v prvním retribučním období dvěma různými trestními nalézacími komisemi. Nejprve měly takovéto komise pouze čtyři členy, později se jejich počet rozšířil na pět členů. Pro druhé retribuční období byla zřízena pouze jedna trestní nalézací komise. Vzhledem k faktu, že se ve fondu TNK Chrudim dochovaly materiály především z období první retribuční, nebylo možné činnost TNK Chrudim kompletně analyzovat. Z výzkumu vyplývá, že v prvním retribučním období bylo projednáno 1308 případů, z nichž u 64 byl vynesena trestní nalézací komise. Z uložených trestů byl v tomto retribučním období nejčastější trest vězení a veřejného pokárání, který padl ve 26 případech, tedy asi ve 40 % všech odsouzených případů za první období retribuční. V období tzv. druhé retribuční bylo revidováno 22 případů, nově zahájeno bylo 30 případů a pokračováno v trestním řízení bylo v 15 případech. Celkem bylo za obě retribuční období odsouzeno 77 osob.

Z výše uvedených konkrétních případů vyplývá skutečnost, že ne vždy byly komise spravedlivé a objektivní. Například u případu Jindřišky Hladíkové, která byla obviněna ze společenského styku s Němci v německém táboře, kde pracovala jako kuchařka, je zřejmé, že byl dán prostor pouze svědkům, kteří s ní měli konflikt, a tudíž i motiv pro to, aby nevyprávěli v její prospěch. Přestože obviněná podala odvolání, kde žádala o výsledek jiných, podle jejího názoru objektivních svědků, nebylo její prosbě vyhověno. Ona sama tento krok celého retribučního aparátu nazvala jako „známý porevoluční trik“. V případě porovnání přísnosti TNK v obou retribučních obdobích lze prokázat, že druhá retribuční byla přísnější. Zatímco v prvním kole retribuční tvořili odsouzení pouze asi 5 % z počtu projednaných případů, v druhém retribučním období toto číslo dosáhlo hodnoty asi 19,5 %. Pokud se jedná o případy řešené v prvním retribučním období, zdají se být spravedlivěji souzeny. V případě učitelky Karly Česané, která se provinila společenským stykem s Němci, byly vzaty v potaz okolnosti, že od roku 1943 poskytovala potravinové lístky partyzánům a perzekuovaným rodinám, což nakonec vedlo k zatavení řízení. Stejně tak bylo k záslužným činům přihlédnuto i v případě Vincence Peška, který tak získal mírnější trest.

Lze si povšimnout také faktu, že zasedání revizní komise se uskutečnilo celkem čtyřikrát. Vzhledem k tak malému počtu zasedání muselo být rozhodnuto o revizi několika stovek případů v průběhu několika hodin, což by mohlo značit velké zahlcení revizní komise. U jednotlivých případů se také nápadně opakoval vzorec, kdy se obviněný nebo obviněná, ať už

byl trestní nález vyneseno nebo ne, odstěhoval nebo odstěhovala po konci války do jiného kouta republiky. Příkladem může být případ Antonína Černocho, který se odstěhoval do Ústí nad Labem, nebo případ Karly Česané, která se odstěhovala do Frýdlantu v Čechách. Je možné, že důvodem ke stěhování byly narušené vztahy s lidmi v jejich okolí, kvůli kterým raději zvolili život jinde. Je také nutné podotknout, že jak Ústí nad Labem, tak i Frýdlant v Čechách se nacházejí v pohraničí, tedy v oblasti, odkud byla po válce vysídlena velká část obyvatel, tudíž se tyto oblasti staly ze značné části neobydlenými a nabízely tak životní prostor pro nově příchozí.

Touto prací rozhodně nekončí bádání v oblasti malé retribuce. Přestože již bylo napsáno mnoho prací na toto téma, je třeba zpracovat ještě velké množství okresů, aby bylo povědomí o české retribuci kompletní. Dále se pak bude nabízet vytvoření větší syntézy, která by shrnovala malou retribuci ve větších územních celcích, než jsou okresy. Takováto publikace by pak mohla podat ucelené informace o tomto tématu v rámci celého českého prostoru.

8 Summary

The topic of this thesis is „small retribution“ and the Penal Investigation Commission in Chrudim, which operated between 1945–1950. It consists of a chapter describing the presidential retribution decrees and the process of their creation. Furthermore, the activity of the Penal Investigation Commission in Chrudim is analyzed, the cases which have been heard and the number of punishments are processed statistically. Members of the commission are also introduced. This is followed by chapters dealing with specific cases that give the whole thesis a personal dimension. Finally, the activities of the Penal Investigation Commission in Chrudim are compared with the activities of commissions in districts with a similar character (i.e. nationality composition, the size of the district, etc.).

The Penal Investigation Commission in Chrudim heard a total of 1,375 cases, of which 22 were revised in the second round of retribution. A total of 77 people were convicted. Compared to other districts of a similar character, the commission from Chrudim was more lenient. Unfortunately, most of the preserved sources come from the first retribution period, so the activities of the Penal Investigation Commission in Chrudim could not be completely analyzed.

9 Seznam zkratek

ABS – Archiv bezpečnostních složek

APF – Árijská pracovní fronta

ČPF – Česká pracovní fronta

ČSL – Československá strana lidová

ČSNS – Československá strana národně socialistická

ČSSD – Československá sociální demokracie

ČSV – Český svaz válečníků

KNV – krajský národní výbor

KSČ – Komunistická strana Československa

MAV – místní akční výbor

MLS – mimořádný lidový soud

MNV – místní národní výbor

MV – ministerstvo vnitra

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeitpartei

ONV – okresní národní výbor

SD – Sicherheitsdienst

SNB – sbor národní bezpečnosti

SNR – Slovenská národní rada

SOkA – Státní okresní archiv

TNK – trestní nalézací komise

ZNV – zemský národní výbor

ZOB – Zemský odbor bezpečnosti

10 Seznam pramenů a literatury

10.1 Prameny

Archiv bezpečnostních složek Praha, fond 315 (Zemský odbor bezpečnosti II), inv. č. 315-12-34.

Archiv bezpečnostních složek Praha, fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV), inv. č. 12343, 10034.

Archiv bezpečnostních složek Praha, fond 59 (Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě), inv. č. 59-17-72.

Archiv bezpečnostních složek Praha, fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti), inv. č. 305-78-6.

Archiv bezpečnostních složek Praha, OK Chrudim 95/46.

Státní okresní archiv Chrudim, fond TNK Chrudim, kart. č. 1–37.

10.2 Literatura

BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Šenov u Ostravy 1998.

ČEPIČKOVÁ, Jana: *Trestní nalézací komise Nymburk 1945-1948*. Brno 2010 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

ČERVINKOVÁ, Zdeňka: *Trestní nalézací komise v Trutnově 1945-1948*. Liberec 2012 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

ČESNOHLÍDKOVÁ, Jaroslava: *Trestní nalézací komise v Děčíně*. Liberec 2020 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

FRANEK, Jan: *Trestní nalézací komise v okrese Krnov v letech 1945-1948*. Hradec Králové 2015 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

FRANEK, Jan: *Trestní nalézací komise Opava-venkov 1945-1948*. Hradec Králové 2017 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

FROMER, Benjamin: *Národní očista*. Praha 2010.

HORKÁ, Anna: *Trestní nalézací komise Nová Paka 1945-1948*. Hradec Králové 2017 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

HRUŠKA, Tomáš: *Malá retribuce a Trestní nalézací komise ve Šternberku*. Olomouc 2020 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

- CHROBÁKOVÁ-LNĚNIČKOVÁ, Andrea: „Malý“ retribuční dekret v Ostravě 1945-1948. Brno 2011 (nepublikovaná disertační práce).
- JANSA, Luděk: *Malý retribuční dekret v Brně 1945-1948*. Brno 2011 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).
- JONÁŠOVÁ, Veronika: *Trestní nalézací komise Pardubice 1945-1947*. Liberec 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- KASAN, Daniel: *Trestní nalézací komise Dvůr Králové nad Labem*. Liberec 2013 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- KMOCH, Pavel: „Malá retribuce“ v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy. Liberec 2011 (publikovaná magisterská diplomová práce).
- KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti. „Malá retribuce“ a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*. Praha 2015.
- KOTKOVÁ, Charlota: *Trestní nalézací komise v Kutné Hoře*. Liberec 2014 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- KOZÁKOVÁ, Veronika: *Trestní nalézací komise v Novém Bydžově (1945-1948)*. Hradec Králové 2015 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- KUKLÍK, Jan: *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*. Praha 2002.
- KYNCL, Vojtěch: *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov 2008.
- LOUDA, Jiří: „Malá retribuce“ na Semilsku. Trestní nalézací komise Trutnov, Semily a Jilemnice. Liberec 2013 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).
- LUKÁČ, Jan: *Trestní nalézací komise v Zábřehu v letech 1945-1948*. Hradec Králové 2014 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).
- MÁTLOVÁ, Zuzana: *Trestní nalézací komise ve Velkém Meziříčí 1945-1948*. Hradec Králové 2010 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).
- MIKŠOVSKÁ, Barbora: *Trestní nalézací komise Poděbrady 1945-1947*. Liberec 2011 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- NOVOTNÁ, Marie: *Trestní nalézací komise v Novém Městě na Moravě v letech 1945-1948*. Brno 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).
- PÁNKOVÁ, Jitka: *Trestní nalézací komise v České Lípě*. Liberec 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- PEŠKOVÁ, Barbora: *Trestní nalézací komise Broumov 1945-1947*. Liberec 2012 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

REMSOVÁ, Monika: *Trestní a nalézací komise v Jablonci nad Nisou (1945-1947)*. Liberec 2012 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

REMSOVÁ, Monika: „*Provinění proti národní cti*“ v jazykově odlišných regionech. „*Malá retribuce*“ na Jablonecku a Železnobrodsku. Liberec 2015 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

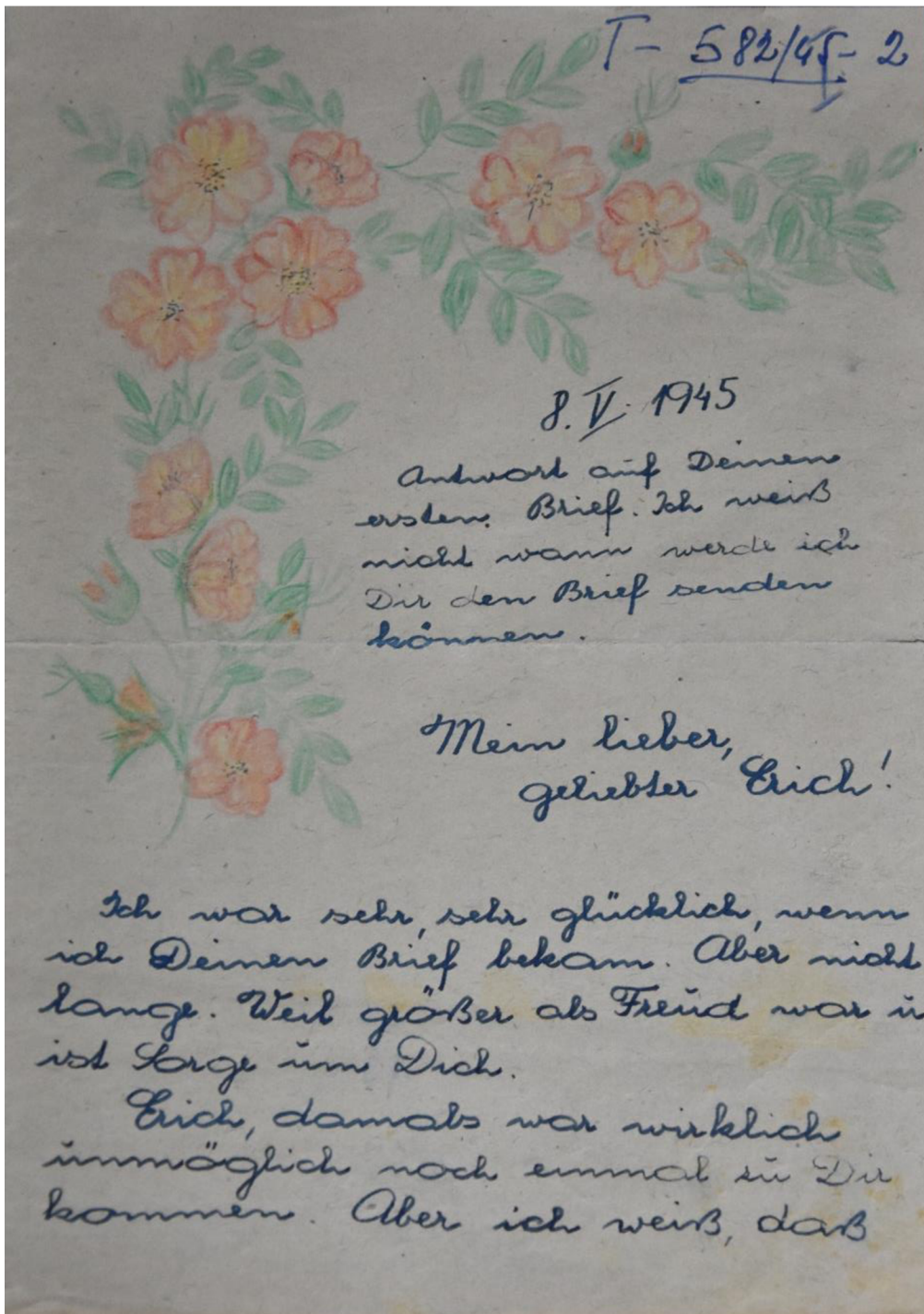
RYBÁŘ, Václav: *Trestní nalézací komise v Liberci v letech 1945-1948*. Liberec 2009 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

VANĚK, Ondřej: *Trestní nalézací komise v Hranicích na Moravě*. Olomouc 2021 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

11 Přílohy

Příloha č. 1: Fotografie Karly Česané

Příloha č. 2: Dopis psaný Vlastou Markovou adresovaný Erichu Tatzelovi ze dne 8. května 1945

POZVÁNÍ NA

321
ustavující sraz Kamarádství ČSV.

v Kamenických dne 9. VII. 1944 o 2. h. odpo. v místnosti domu mládeže.

- POŘAD:
1. Zahájení srazu.
 2. Uvítání hostí.
 3. Vzpomínka padlých a zemřelých kamarádů.
 4. Čtení došlých dopisů.
 5. Projevy delegátů a hostí.
 6. Ukončení oficiální části srazu.
 7. Jmenování vedoucího Kamarádství.
 8. Jmenování činovníků.
 9. Jmenování činovníků do poradního sboru.
 10. Ukončení srazu.

Účast a dochvilnost povinná.

Hosté vítáni.

VINCENC PEŠEK,
prozatimní vedoucí.

Příloha č. 3: Pozvání na ustavující schůzi Kamarádství ČSV Vincencem Peškem.

Předseda	Jméno a číslo spisu	Výsledek porady a hlasování	Příměrka
41.	František Janoušek, Mlýnsko Tr. k. 46/46.	Různé zastavení a spis podroben státnímu výboru a řízení u okresní komise pro veřejné zemědělství.	
Předseda a podprezident.			
St. Fu. Mlýn.			
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Josef Janoušek Libuše Kubišková Mlýnsko </div>			
Porada dne 25. března 1946.			
I. komise.			
Předseda: J. Mlýn. Bohumil Schejbal, předseda			
J. Mlýn. Alois Kralík			
J. Mlýn. Jaroslav Hejvíč			
Josef Jociš			
Libuše Kubišková, zapisovatelka.			
42.	Ludvík Brázda, Mlýnsko	Jednomyslné zastavení řízení	
	Tr. k. 88/46.		
43.	Alois Kládek, Vrány 94.	Jednomyslné řízení zastaveno.	
	Tr. k. 85/46		
44.	František Vrána, Tr. k. 39/46.	Jednomyslné řízení zastaveno.	
	Tr. k. 39/46.		
45.	Josef Holleuer, Blatná	Jednomyslné řízení zastaveno.	
	Tr. k. 90/46.		
46.	Jiří Ormka, Mlýnsko.	Jednomyslné řízení zastaveno.	
	Tr. k. 112/46.		

Příloha č. 4: Strana z knihy poradních protokolů z období tzv. první retribuce

161	12.3.	Václav (1831/45 - Ch.) Paušiček, Chudim 116/12 Paušiček (1893/45 - Ch.)	Průmysl veřejný 2 území zastaveno.	č. prot. 177 11 č. prot. 241.	Průmysl at Třet. malý ONV Chudim 1948 10/11/45 křesťan vyznání křesťan křesťan křesťan
162	12.3.	Mlýnská, Jajčice 3 Antonín (1826/45 - Ch.)	území zastaveno.	11 č. prot. 214.	
163	12.3.	Jalovský, Lukanec č. 5 Václav (1822/45 - Ch.)	území zastaveno	č. prot. 113.	
164	12.3.	Kudronka, Ch. 115 V. Aug. (1847/45 - Ch.)	území zastaveno.	č. prot. 250	
165	12.3.	Razub, u bý. Slavíků Starostar (1834/45 - Ch.)	území zastaveno	č. prot. 264	
166	12.3.	Slavík, Hemic 96 Jozef (1838/45 - Ch.)	Průmysl veřejný Obyčejní území rapba paprtek	č. prot. 163	
167	12.3.	Slávek, Jajčice Karel (1829/45 - Ch.)	území polování a 2 1/2 móce včel 2 mld rapba paprtek	č. prot. 210.	Průmysl odvození č. 2 N U třet. malý vyměření n. 6/11/45 č. 30/45 - 102/16/45 včel. tatážní malý malý paprtek
168	12.3.	Kružík, Chudim 136 Václav (L. o. 94/45)	posloupnost L. sonda	I d	
169	12.3.	Slavík, Hemic 59 Karel (1825/46 - Ch.)	O měřiči území veřejný polování	č. prot. 209.	
170	12.3.	Adamk, Hemic 116 Karel (1825/46 - Ch.)			

Jed. p. č. 33. (Všeobecný rejstřík, N, § 223, č. 1 a 2, 224, č. 1 a 2, 225, č. 1 a 2, 245, 246, 252 jed. 1.) - 192-10000-9/42.

Příloha č. 5: Strana z všeobecného rejstříku z období tzv. první retribuce